Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 44 (16267) | 1983 оной февралиин 22, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ХҮСЭН

[illegible] ССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойн hайндэрые [illegible] арад ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон [illegible] угтажа, партиин ленинскэ национальна политикын [illegible] байна.

[illegible]

Энэ зорилгонуудые [illegible] 60 гаран үндэhэн [illegible] Буряад [illegible] Эндэ буряад, ород, украин, белорус, татар, [illegible] болон бусад үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд ком[illegible] байгуулалтые замаар урагша дабшана.

[illegible]

Бурятшвейбыт, Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинат болон бусадые нэрлэмээр.

Жэшээнь, Яруунын районой «Юбилейный» совхоздо олон үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд суг хамта, ханүхэдэй оршон байдалда хүдэлхэhөө гадна гэр бүлэ болон түбхинэнхэй. Тинхэдэ Хоринн районой Хүрбын совхоздо иимэ коллективүүд олон. Тэдэнэй дунда эрхим ажалаараа шалгаржа ябадаг ажалшадые — hаалишан Л. Барнева, малшад С. А. Трусс, Д. Намжилов, тугалшан Н. Рачинская, хонишод К. А. Дыренов, Ф. М. Загиллина, Р. А. Нурмухаметов, Д. Дашиев гэгшэдые дурдалтай. Эдэнэрнай буряад, ород, татар болон бусад үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд болоно бшуу. Тинхэдэ олон тоодо үндэhэ яhатанhаа бүридэhэн, Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай, мүн Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгашад шэн зоригтойгоор ажаллана.

Иимэ олон хүн зонhоо бүридэhэн интернациональна ажалай коллективүүдэй хүсэл оролдолгоор ажалай шэнэ амжалтанууд туйлагдажа, манай оронoй хурдан түргэн дэбжэлтэдэ hүртэ хүсэн болон бадарна.

Ингэжэ манай партиин үндэр хэмжээтэ, холын хараатай национальна политикын гол ёhонууд үдэр бүри бодото ажабайдалай бүрьлаан соо хүсэн түгэсөөр бэелүүлэгдэнэ. Эндэ ехэшье, багашье арад үндэhэтэд халуун ханин хани барисаагаа улам баяжуулан, амжалтатайгаар ажаллана, аятай зохидоор ажаhууна.

Тэхэтэй хамта совет обществын эрхэ байдалда түрүү hургэ дүүргэдэг хүдэлмэришэн ангиин национальна отрядай ургалтада парти хододоо айхабтар ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Энээнэй ашаар бүхы союзна республиканудта, мүн манайшье Буряадта хүдэлмэришэн ангиин национальна түлөөлэгшэд яhала томо социальна бүлэг болонхой. Гэбэшье хүдэлмэришэн ангиин бүлэ соо үндэhэн нациин түлөөлэгшэд гүйсэд hуурияа эзэлхэ ёhотой. Энэ талаар КПСС-эй XXVI съезд дээрэ республиканудта ажаhуудаг бүхы наци болон арад үндэhэтэдэй дунда мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэдые бэлдэлгые үргэдхэн hайжаруулха гэhэн зорилго табигдаа бэлэй. Энэ экономико хүгжөөлгэдэ тон хэрэгтэй. Мүн энэмнай политическэшье талаараа тон шухала юм. Имагтал хүдэлмэришэн ангиин бүлэ соо ёhотойл интернационалис хүсэл эрмэлзэл хүмүүжэн бүридэдэг шуу.

Республикын бүхы ажалшадые бээ бээ хүндэлдэгөөр, Совет Эхэ орондоо инаг дуратайгаар, интернационалис үзэл бодолтойгоор, бусад оронуудай ажалша хүнүүдтэй ханалаа нэгэдэлгын хүсэл эрмэлзэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ гээшэ ойро зуурын бэшэ, саг үргэлжын удха шанартай зорилго болоно. Энэ зорилго партийна, комсомолой, профсоюзай бүхы организацинуудай, нютагай Соведүүдэй дэр бүриин анхаралда байхашье, шиидхэгдэхэшье ёhотой. Илангала hуралсалай бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэридэ интернациональна хүмүүжүүлгын асуудал гол hуури эзэлхэ зэргэтэй.

Бүхы үзэл сурталай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулагшадай урда ажалшадай, илангаяа залуушуулай интернациональна хүмүүжүүлгын талаар ехэ зорилго табигдана. Манай оронoй арадуудай амжалта, туйлалтануудые үнэншэмөөр, тодорхой hонинoор харуулха, үе саг бүриин ажабайдалhаа гарадаг шэнэ, шухала асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шиидхэхэ ябадал, мүн үнэн хурса үгэ, түрүү онол арганууд хадаа манай партийна пропагандын нарижан hайжаралгын эшэ үндэhэн болоно.

Ушар иимэhээ үзэл сурталай эмхи зургаанууд, бүхы хүдэлмэрилэгшэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдые хараадаа абажа, хүн зониие политическэ, ажалай болон ёhо гурпмай талаар хүмүүжүүлхын хүдэлмэрээ улам саашань шангадхаха, нарижуулан hайжаруулха ёhотой бшуу. Тингэжэ тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлбэл, оронoймнай экономическэ болон социальна хүгжэлтэдэ бүри ехэ нүлөөтэй байхань дамжаггүй.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛАЙ ҮДЭР

АЖАХЫГААРАА ЗУУНhАА—ЗУУЕ

Малай үбэлжэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхын тула Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэлтэ болгон, манай Сөөрой совхозой хонишод шэнэ, дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абаа hэн.

Түбхын түрүүн ажахыгаараа зуун эхэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 100-hаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ, хурьган бүхэниие 20 килограммhаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр эхэhээнь hалгааха, тингэжэ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэhэн зорилго урдаа табяа юм. Энэ уялгань тээ мэндэ совхозой хонишодой суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, баталагдаа.

Февраль hарын эхеэр хонид хурьгалжа эхилбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ даб дээрэ түрүүшын 2 мянга гаран хурьгад абтаад, гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ.

Нёдондо совхозой зуутанай нэгэн байhан дуршалтай хонишон И. В. Тереховэй отарынхид түл абалгадаа эрхимээр бэлдөө. Хашаагаа наринаар шэглээ, шабаа, дулаалаа, хурьгадта дэбдихэ хохир хүсэд хүрэхөөр обоолоо. Байрынь досоохи хананууд, таhалганууд хуу сагаадаанхай, дезинфекци хэгдэнхэй.

Үбhэ тэжээлшье эндэ хүсэд хүрэхэ бии. Тэдэнэр өөhэдынгөө хүсөөр намартаа 600 шахуу центнер үбhэ, 400 центнер hолоомо суглуулжа абаа hэн. Газаагаа 175 центнер нарhанай шэлбүүhэ буулгаа. Намарhаа хойшо эхэ хонин бүридөө үдэрэй 200 грамм талха эдюулээд, hайнаар адуулжа, тэбхи тарган байлгана.

hаянай тэндэ түрүүшын 100 гаран хурьгад абтаба. Үдэрhөө үдэртэ хонид олоороо хурьгалжа захалаа. Отарада дуршалтай бэрхэ, хэдэн жэлдэ энэ хүдэлhэн хүнүүд хурьга абалсана. Жэшээлхэдэ, А. И. Татарникова, Н. Ф. Терехова гэгшэд табалахи жэлээ хурьга абажа байна.

Мүн совхозой нэгэдэхи отделениин ахалагша хонишод Г. Ц. Бадмаева, М. Г. Цыренжапова, Д. Ц. Ринчинов, Л. Н. Малакшинова гэгшэдэй даадаг отаранууд баhал эрхим бэлэдхэлтэйгээр түл абажа эхилээ.

Үбhэ тэжээл элбэг гээд байнгүй. Тэрэнээ hайнаар, заахашье үрилтэ хоролтодо оруулангүй хониндо эдюулхын тула ИРТ-165 түхэлэй агрегадые отара бүхэндэ ябуулжа, бүхы үбhэ, зеленко, hолоомыень хэршэжэ үгэнэбди. Эхэ хонидой отара бүхэндэ хурьга абалсахаар дуршалтай хүнүүд олон эльгээгдээ.

Совхозой дирекци, парткoм профком, комсомолой комитет энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ үдэр бүриин анхарал хандуулна. Хонишод, хурьгашадые бүхы шухала хэрэгтэй юумээр хангаха гэжэ оролдоно.

Энэ жэлдэ ажахыгаараа эхэ хонин бүхэнhөө хурьга абаха гэхэ гү, али бүхыдэнь 10 мянганhаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхын түлөө бүхы хонишоднай хэзээ хэзээнэйхиhээ харюусалга ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Г. ТАРБАЕВ.
Зэдын районой Сөөрой совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

АМЖАЛТАНУУДАА АРЬБАДХАНА

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй предприятинууд СССР-эй 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргэhэн байна. Тингэжэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбүүдые болзорhоонь урид дүүргэхэ арга боломжонууд олдоо hэн.

Манай нэгэдэлдэ ажалай түрүүшүүл олон лаб даа. Тэдэнэй тоодо Улаан-Үдын 4-дэхи ательегэй бригадын бригадир И. Н. Богомолова оролсоно. Тэрэнэй ударидадаг бригадада «СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ бригада» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон байна. Социалис мүрысөөндэ эрхим амжалтануудые туйлаhан Л. М. Лазаревагай халаанай коллектив мүн лэ иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм.

Улаан-Үдын «Элегант» ательегэй коллектив «Гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлэе!» гэhэн үүсхэл гаргажа ажаллахадаа, үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь холо урид дүүргэhэн алдартай. Тэдэнэй тоодо оёдог оёдолшод Р. Б. Зандраева, Л. В. Дардаева, Л. А. Косс, В. Н. Мисайлова болон бусад социалис мүрысөөндэ шалгаржа, хэлэhэн үгэдөө хүреэ.

Бидэнэр мүнөө туйлаhан амжалтануудаа арьбадхан, Буряадай АССР-эй байгуулагдаhаар 60 жэлэй ойе ажалай амжалтануудаар угтахаар зэhэнхэйбди.

К. ЧАЗОВА.
«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй түсэблэлгын-экономическа таhагай начальник.

Томо панельнүүдээр байрын гэрнүүдые баридаг заводто О. Д. Очирова 1975 онhоо хүдэлжэ эхилhэн. Тэрэ бетонщигой мэргэжэл шудаланхай. 1982 онhоо партиин гэшүүндэ кандидат—үйлэдбэриингөө даабарине 110—115 процент ходо дүүргэжэ ябадаг энэ түрүү хүдэлмэришэниие суг хүдэлдэг нүхэдынь Улаан-Үдын городской Соведэй депутадаар hунганхай. Нүхэдэйнгөө этигэл найдабарине харюулхые оролдон, Ольга Дансаруновна гансахан ажалдаа бэшэ, харин ниитынишье хүдэлмэридэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаададаг заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бетон-худхагша О. Д. Очирова.
А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

МЯНГАН ХУРЬГАН АБТАА

Хурамхаанай районой Гааргын совхозой хонишод түрүүшынгээ мянган хурьга абаад байна. Бүхыдөө энэ жэлдэ зургаа мянган хурьгад эндэ абтаха юм. Энэ жэлэй үбэлжэлгэ эмхитэй hайнаар үнгэржэ байна. Хонид үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангагданхай. Тиимэhээ хараалагдаhанhаа олон хурьгад эндэ абтахаар.

Д. Шарлановай, С. Тыхеевагай, Е. Цыреновагай, Р. Гатаповай даадаг отарануудта хурьгад олоор абтанхай, hайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Хурьгалhан хонид, хурьгад дулаан байранууд соо харууhалагдана.

Манай корр.

ТҮРҮҮШЫН „БАГЛАА СЭСЭГҮҮД"

Совхозой контородо парткомой секретарь Сократ Будаевич Нехуровтай уулзахадаа малай үбэлжэлгын болон хонидой түл абалгын ябаса тухай хэдэн асуудалтайгаар хандахадамнай:

— Юрэнхы дээрээ үбэлжэлгэ гэмгүй hайнаар үнгэржэ байна. Зарим бригадануудта түрүүшын хурьгад абтажа эхилэнхэй. Үрэжүүлэгдэhэнэйнгөө ёhоор, бүхы эхэ хониднай жэгдэ хурьгалжа захалха юм. Мүнөө энэ хаhадаа бэлдэхэ хүдэлмэримнай дүүрэнтээ. Хурьгашанаар ажаллаха хүнүүдые бэдэржэ, арга хургаараа оролдожол байнабди. Мүнөө жэлдэ түл абалгамнай эмхитэйгээр үнгэрхэ ёhотой. Эхэ хонидой отарануудта ошохоор түхеэржэ байhан хүм. Хамта ябахадамнайшье болохо,—гээд, тэрэ стол дээрэхи саарhа, дансаяа аятайханаар суглуулжа, hугалга соогоо ябталан хэбэ.

hая болотор эндэ дулаан байhан аад, сагаан hарын эхинhээ гэнтэ хүйтэржэ захалаа. Сагай уларилай иигэжэ хубилhанда малшад, хонишод балайшье гайханагүй, хэдэн хоногhоо дахяад дулаарха гэжэ найданги байгаа hэн.

Совхозой түб болохо Новоселенгинск тосхонhоо сэхэ баруун хойшоо, түүхэ домогто орohoн Тоёон дабаан тээшэ зурыhан харгыгаар автомашинамнай саашалба. Хоёр хүтэл дабажа, Түлгын буусадахи эхэ хонидой отарада хүрэжэ ерэхэдэмнай, хонишод хурьгадаа хүхүүлжэ hаял дүүргээд байба. Ахалагша хонишон, үнинэй коммунистка Цырма Шойненовагай даадаг энэ отарада 500 гаран хонин харууhалагдана. Намартаа ахалагша хонишон hүрэгөө 20—25 хоногой туршада искусственна аргаар үрэжүүлhэн юм.

—Хониднай гурба—дурбэн хоногой хурьгалжа байна. Мүнөө 100 гаран хурьган абтанхай, гэмгүй hайнаар түлжүүлэгдэжэ байна гээшэ. Үдэртэ хори гаран хурьган абтана. Яhалал сүлөөгүй бологдоод байна. Отарадамнай хурьгашанаар ажаллаха хүн хэрэгтэй байгаа. Мүнөө хүрэтэр олдоодүй байhаар ха. Гусиноозерскhoo, Улаан-Үдэhөө саг зуураар ажаллахаяа ерэхэ хүнүүдые хүлеэнэл хэбэртэй. Нёдондо геологическа управлениhээ ерэhэн түлөөлэгшэ хоёр hара соо hүрэгыемнай харууhалалсаа hэн. Тиихэдэ хурьгэнтэмнай бии байгаа. Мүнөө лаб гурбан хүн манда хэрэгтэй, — гэжэ ахалагша хонишон Цырма Раднаевна мэдүүлнэ.

Нёдондо тус бригадын хонишод эхэ хонин бүриhөө хурьга абажа түлжүүлээ бэлэй. Энэ жэлдэ хараалhан зорилгонь бага бэшэ. Баhал 100 эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абажа түлжүүлхээр уялгатай юм. Байгша ондо бригадын гэшүүд отарынгаа дэргэдэхи участогhаа 70 гаран центнер зелёнко хуряажа газаагаа оруулаанхай. Мүн даалгагдаhан сабшалан дээрэhээ өөhэдынгөө хүсөөр 520 центнер үбhэ hүрилжэ абанхай юм. Зундаа тэжээл бэлэдхэлгын үедэ ахалагша хонишоной үхибүүд, хурьгэнтэниинь горитой туhаламжа үзүүлдэг заншалтай. Илангаяа хурьгэнтэниинь, эндэ хонишоноор ажалладаг байhан юм. Үхибүүдэйнгээ hургуулида ороходонь Новоселенгинск тосхондо нүүжэ ошонхой. Тиимэhээнь Цырма Раднаевна Алексей Тебеньковтой хоюулханаа hүрэгөө харуулhалжа, түрүүшын хурьгадые абажа захаланхай байна гээшэ. Эдэнэртэ Цырма Шойненовагай үбгэн Даша-Цырен Элбенов хамhалсадаг юм. Даша-Цырен Тубчинович нюдэнэйнгөө хараагай гэнтэ муудаhанда пенсидэ гаранхайшье haa, гэртээ ажалгүй гар hула hуудаггүй.

— Мүнөө үбэлжэлгэдэмнай эхэ хонидто талха таряанай зүйл үгтэнэгүй. Гансал үбhэ, зелёнко, hолоомоор ондо орохо гээшэ бэрхэтэйхэн байна. Талха таряанай бии haa, үбhэ тэжээлнайшье алмагдаха бэлэй. Нёдондо үбhэ, hолоомоной хэды хоморшье hаань хурьгадтаа обёосой гурилаар кисель хэжэ уулгадаг hэмди. Яhала туhатай hэн. Мүнөө обёосой гурилшье үгтэнэгүй. Эртүүр гараhан хурьгадтаа hайхан үбhэ, талха таряанай зүйл эдюулхэбди. Бэшэ ондоошье юумэн үгы. Минеральна нэмэлтэнүүд, загаhанай тоhон урдынхяараа үгтэдэг лэ байха. Нёдондо Шасарганын совхозhoo ногооной витаминтай гурил асаржа хурьгадтаа үгэдэг hэмди. Мүнөө иимэ тэжээл үгы байхань гээшэ,—гэжэ ахалагша хонишон Цырма Шойненова хөөрэнэ.

Мүнөө хурьгалаад байhан эхэ хонидынь дэлэндээ hү багатайнууд юм. Тиимэhээнь хонишод hүгүйгөөр хурьгалhан хонидойнгоо хурьгадые умсынгөө үнеэнэй hүөөр угжажа хооллуулна. Ахалагша хонишоной мэдүүлhэнэй ёhоор, эндэ эхэ хонидынь үсөөнөөр эхирлэнэ. hүөөр бага мүртөө олоороо эхирлэбэлнь бүришье хүшэр болохо бэлэй. Ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд эхэ хочидойнгоо отарануудтахи байдалhаа тобшолол хэжэ, искусственна аргаар уураг, hү хэхэ, кисель буйлуулха хүдэлмэрээ дары түргөөр ябуулхын тула зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Республикын габьяата малшан, коммунистка Цырма Раднаевна Шойнёнова анханда түрэhэн Бургаастайдаа hаалишанаар ажалладаг байhан юм. Хүл гарайнгаа шархиржа үбдэхэдэ тэрэ хонишоноор хүдэлмэрилхэеэ дурадхаа hэн. Эхэ хонидые бэшэ, харин hүрэг эрьенүүдые гү, али түлгэнүүдые даажа абаха хүсэлэнтэй байхадань, ноябрь hарада хурьгалха хонидые даалгаа бэлэй. Тэрэ үбэлдөө, мүн хабартаа ногоон дээрэ гаратараа нилээд түхашараа, тулга бэлэй. Үбэлжэлгын тэн болотор ээзгүй орхигдоhон, халуун намарhаа үбhэ тэжээлээ гамгүй гаргашалhан энэ отарадахи байдал одоол бирагүй байгаа. Дүй дуршэлөөр багашье haa, hүрэгөө ондо оруулжа, үсөөнөөршье haa, абтаhан хурьгадаа гээлтэ хороптогүй ногоон дээрэ гаргажа, эхэhээнь hалгаажа тушаагаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ мүнөө хүрэтэр аяар арбан гурбан жэлэй туршада таhалгаряагүй эхэ хонидые харуулhална.

—Манай бригада Цыретор Хандуевай даадаг отарын коллективтэй мүрысэхөөр хэлсээ баталанхай юм. hаянай тиишэ ошоод ерээ hэм. Хонидынь hайн ондо орожо байгаа бэлэй. Мүнөө баhал зуугаад хурьга абаhан лэ байха. Тэжээлээр манhaа үлүү hайн гэхээр бэшэ бэлэй. Бидэ hүрэгөө бэлшээридэ гарганабди. Газаа байлгажа эдюулхэ тэжээл байхагүй. Хурьгалха дүтэлhэн гү, али хүшэ тамираар hула хонидыень үглөө бүхэндэ илгажа газаагаа байлгаад, hайн тэжээлээр харууhалнабди. Хурьгалhан хониднай үбhэ, hолоомонhoo гадна зеленкоор хооллуулагдана. Гол hүрэгтөө үдэшэ, үглөөниинь үбhэ hолоомонтой холёод эдюулнэбди. Тэжээлэй хоморто түбэгтэйхэн лэ байна,—гээд, Цырма Раднаевна hанаата болонгёор хэлэнэ.

Нёдондоной зуутан Цырма Шойненовагай даадаг Түлгын буусада үбэлжэжэ байhан бригада түл абалгадаа түгэс бэлдэнхэй. Хурьгадай хаамагууд, тэжээл хэжэ үгэхэ хобоо, хобтонуудынь хүсэдөөр заhабарилагданхай. Мүн ветеринарна аптечкэ асарагданхай. Эндэ худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд тусхай графигай ёhoop ерэжэ, эрилтэ, хэрэглэмжыень хангадаг гуримтай. Тиихэдэ газетэ, журналнууд таhалгаряагүй асарагдана.

—Мүрысэгшэдэймнай хүдэлмэриин дүнгүүд арбан хоног бүхэндэ согсологдожо байдаг. Отара бүхэндэ хонишодой тусхай стенд бии. Тэндэ туйлаhан дүнгүүдынь аржытар бэшэгдэдэг. Тодорхойлбол, абтаhан хурьгадайнь тоо, гарзалhан хони, хурьгадынь заабол тэмдэглэгдэнэ. Бригада бүхэндэ абтаhан хурьгадые тэмдэглэжэ бүридхэлдэ абаха тусхай журнал үгтэнхэй. Совхозой мэргэжэлтэд отарануудта ерэхэдээ тусгаар шалгалта үнгэргэхэ ёhотой. Журналда бэшэгдэhэн хурьгадайнь тоо согсолоод, байра соохи хурьгадыень тооложо зэргэсүүлдэг юм. Иигэжэ үхэhэн хурьгадаа далдалха ябадал дары элирүүлэгдэжэ усадхагдана. Энэ талаар арадай хиналтын бүлэгэй, депутадуудай постнуудай гэшүүд ехэ хүдэлмэри ябуулдаг,—гэжэ парткомой секретарь Сократ Будаевич тараха дээрээ хэлээ hэн.

Үбhэ тэжээлэй хэды хоморшье hаань, эндэхи хонишод түл абаха хаhын түрүүшын «баглаа сэсэгүүд» мэтэ өөдэргэн тэршээ хурьгадые олоор абажа түлжүүлхэ тэмсэлээ түлэг эхилээд байна. Унтахa нойрhoo хахасаха энэ хаhаяа эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ, түрэл республикынгаа сойн баярай hайндэрые ажалайнгаа шэнэ илалтаар угтаха гэжэ үсэд нэтэрүүгээр оролдожо байhан хонишодой хэлэhэн үгэдөө лаб хүрэхэ байhандань этигэнэбди.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхоз.

БЭЛЭН БОЛГОО

Ажалаа hайса мэдэхэ, эмхитэй гуримтайгаар хүдэлдэг, мэргэжэл шадабари ехэтэй хүнүүдhээ бүридэhэн коллектив үсөөншье haa, тон ехэ хүдэлмэри бүтээжэ шадаха байна.

«Заря» колхозой Үнгэрхын заhабарилгын мастерскойдо оройдоол арбаад хүнhөө бүридэhэн тусхай бригада хүдэлдэг юм. Тэрэниие дуршэлтэй бэрхэ механик В. Н. Лапин хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр намарhaa хойшо колхозойнгоо бүхы гэнжэтэ тракторнуудые, мүн К-700 түхэлэй хэды тракторые заhабарилжа бэлэн болгоо. Тиихэдэ газар элдүүрилгын, тарилгын машина, техникые баhал заhабарилжа дүүргэбэ.

Жэшээлхэдэ, тракторнуудые заhабарилгада эгээл дүршэл ехэтэй, уран нарин гартай 7 хүн хүдэлөө. Хүн бүхэниинь ямар нэгэ узел, агрегат заhабарилгаар онсо мэргэжэнхэй юм. Тодорхойлбол, Николай болон Алексей Жарниковууд—тракторай ходовой частиие. Я. М. Телешев А. Г. Губаев хоёр—коробко передачи, задний мост, Н. Ф. Яковлев, А. Д. Асеев гэгшэд жэл бүхэндэ двигатель заhабарилдаг байна.

—Урдань бидэ бригадна гуримаар гэхэ гү, али бригада, хүн бүхэн өөр өөрынгөө трактор, машина заhабарилдаг байгаабди. Тиимэhээ ажалай бүтээсэ, шанаршье бирагүйшэг байгаа гээшэ. Харин тусгаар мэргэжэhэн, шадабари ехэтэй хүнүүд эндэ хүдэлхэдөө, үсөөншье haa ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллана, хэhэн юумэнь hайн шанартай байна, — гэжэ нүхэр Лапин хөөрэнэ.

Колхозой механизаторнууд гэнжэтэ тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые февралиин 23 болотор заhабарилха гэhэн түрүүшынгээ уялга болзорhоонь урид дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр графигай ёhoop, мөөртэ тракторнуудтаа техническэ харууhа хэнэ, хэрэгтэйень заhабарилна.

А. ФАРФУТДИНОВ.
«Ленинское знамя» газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Хяагтын район.

УРГАСАДА—НАЙДАМТАЙ ҮНДЭhЭ hУУРИ

САРАТОВ. Областиин таряашад болзорhoo урид намарай ургамалнуудые утэгжүүлхэ хүдэлмэри эхилээ. Эндэхи олохон ажахынуудта хүдөө ажахын авиациин отрядууд энэ хүдэлмэри дүүргэнэ.

Балаковска, Федоровско болон Краснокутска районуудай механизаторнуудай хэрэгүүд hайнаар ябана. Тэдэнэр уhалагдадаг тарялангай гектар бүхэндэ нэгэ хахад центнер утэгжүүлгэ оруулна. Эртын болзорто утэгжүүлгэ хэхэдэ ургамалнууд hайнаар хүгжэдэг гэжэ мэргэжэлтэд тоолодог.

АМУРЗЕТ. (Хабаровска хизаар). Октябрьска районой ажахынууд арбан үдэр соо эртын ороohoто ургамалнуудай тарилга дүүргэхэ гэжэ хараалаанхай. Ажахынуудта Еврейн автономито областиин эгээл ехэ полинууд оршодог юм. Эндэ тарилгын бүхы агрегадууд бэлэн болгогдонхой, органическа утэгжүүлгэ полидо гаргаха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Колхоз, совхозууд ороohoной эрхим шанартай үрэhэ хүрэнгэ нөөсэлэнхэй.

КИЕВ. Украинын таряашад наг шэбхэ полидо гаргаха хүдэлмэри hайнаар ябуулна. Тэдэнэр үдэр бүри нэгэ хахад-хоёр миллион тонно утэгжүүлгэ полидо гаргана. Техникэ, шадамараар хэрэглэжэ, Винницкэ, Волынска, Полтавска областьнуудай механизаторнууд халаанайнгаа даабаринуудые үдэр бүри үлүүлнэ.

Республикын таряашад 284 миллион тонно органическа утэгжүүлгэ голидо гаргахаар хараалаанхай.

ГРОЗНЫЙ. Чечено-Ингушетиин таряашад тарилгын агрегадуудые полидо гаргаа.

Грозненско, Сунженска районуудай, тэрэшэлэн Терек мүрэнэй саада тээхи ажахынууд горитой ехэ талмайда горох-обёосой холисо болон обёос тарихые хараална. Эндэ хүсы үбhэнэй тарилга баhал эхилээ.

АШХАБАД. Туркмениин таряашад саhагүй дулаан үбэлые hамбаашалан, эртын овощ тарижа эхилээ. Районуудта тарилгын материал, техникэ хубаарилагдаа. Бүхы колхоз, совхозуудта хэрэгтэй хэмжээнэй үрэhэ, минеральна болон органическа утэгжүүлгэ нөөсэлэгдэнхэй. Зунай hаранuудай туршада овощ ургуулха таhалгаряагүй хүдэлмэри хангахаар тусхай шэглэлтэй ажахынууд тарилгын болзорые түсэблэнэ.

(ТАСС).

ШАГНАЛ

Арадай [illegible] элсэмэдэ, совет органуудта удаан саг соо hайнаар ажаллаhанайнгаа түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэн [illegible] дашарамдуулан, арадай депутадуудай Захааминай городской Соведэй гүйсэдкомой секретарь Анна Кузьминична Кубенина Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

* * *

Республикын энергетикын хүгжэлтэдэ габьятай байhанайнгаа түлөө Улаан-Үдын ТЭЦ-эй директор Фёдор Васильевич Печкин «Буряадай АССР-эй габьяата энергетик» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

* * *

Партийна органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнгаа түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйгөө дашарамдуулан, КПСС-эй Зэдын райкомой таhагые даагша Семён Дмитриевич Григорьев Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

* * *

Сүүдэй болон юстициин органуудта удаан саг соо ажаллаhанайнгаа түлөө, түрэhөөр 70 наhа гүйсэhэнтэйгөө дашарамдуулан, республиканска удха шанартай пенсионер Манзыр Булатович Хамхеев Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба.

Партийна ажабайдал

ХАРЮУСАЛГААЯ ГҮЙСЭД МЭДЭРЭН...

Эдэ үдэрнүүдтэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын ажалша коллективүүдтэ партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанууд боложо үнгэрбэ. Коммунистнууд болон түрүү хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд суглаанай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һанамжа дурадхалнуудаа хэлэхэдээ, бага гаргашатайгаар барилга хэжэ, бүхы объектнүүдые хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушааха арга боломжонуудые зааһан байна. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула хүн бүхэн хубитаяа оруулха ёһотой гээд тэмдэглэгдээ.

Эдэ суглаануудай дүнгүүдые нэгэдхэн согсолһон «Нижнеангарсктрансстрой» трестын партийно-ажахын эдэбхитэй суглаан һаяшаг болобо. Партийна, гүрэнэй, ажалай болон технологическа журам саашадань улам шангадхажа, барилгын хүдэлмэринүүдэй үнэ сэнгые доошолуулха, үйлэдбэри эрхилэлгые улам һайжаруулха гэһэн асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаба. Энэ трестые эрхилэгшэ Ф. В. Ходаковский «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй дүнгүүд болон трестын партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» гэһэн асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

— Манай коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй даабари дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула хүсэлэл оролдолго гаргажа, зарим тэды амжалта түйлаа. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур генподрядаар 40 миллион, өөрын хүсэ шадалаар 10,2 миллион түхэригэй барилга хэгдээ. Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр самсаал сабшаха хүдэлмэри гол түлэб дүүргэгдэбэ. 38 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын, «Магирус» түхэлэй автомашинануудые заһаха барилха мастерскойнь асфальто-бетонно заводой барилганууд дүүргэгдэжэ, ашаглалгада тушаагдаа. Түмэр харгын зам Хойто-Муяын баруун хормойдо тулажа ерэбэ. Дурдаха болоо һаа, нимэ һайн жэшээ баримтанууд олон байна. Транспортна барилгашадай, инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй жэлэй дүрбэн сагта шударгы шангаар хүдэлһэнэй ашаар эдэ бүхы амжалтанууд түйлагдаа,— гэжэ элидхэлшэ онсолбо.

Харюусалга болон уялгаяа сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрэн, үнэн сэхээр хүдэлдэг барилгашад, ажалша коллективүүд үндэр бүтээсэ түйлажа, бага гаргашатайгаар, түргэнөөр объектнүүдые бодхоожо, гүрэнэй даабари дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Барилга-хабсаралгын 572-дохи, 708-дахи, 669-дэхи, автобазын, заһабариин прокатна баазын болон бусад коллективүүд нэгэ жэгдээр хүдэлжэ ябана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхээр уялга абаһан 581-дэхи поездын коллектив үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 6 миллион түхэригэй барилга хээ гэхэ гү, али мүнөө 1984 оной январиин түсэбөөр хүдэлжэ байнхай. Барилга-хабсаралгын 708-дахи поездын коллектив һара, квартал бүриингөө даабари 130—135 процент дүүргэхэтээ хамта бүхы ажалаа эрхим сэгнэлтэтэйгээр бүтээнэ.

Зүгөөр адли байдалтай аад, зарим барилгын эмхинүүдэй коллективүүд жэшээлхэдэ, барилга-хабсаралгын 607-дохи, 575-дахи, 694-дэхи поезднүүдэй, оньһожоруулагдамал 140-дэхи колоннын барилгашад ехэ гаргашатайгаар объектнүүдые бодхооно.

Барилгын үнэтэй сэнтэй материал хайша хэрэгээр үлүү ехээр гаргашалха, трактор машинануудые минин байлгаха ушарнууд үшөөл дайралдаһаар. Энээнһээ боложо барилгын үнэ сэн дээшэлнэ. Барилга-хабсаралгын 694-дэхи поездын коллектив һомологдоһон мүнгэнһөө гадуур аяар 525 мянган түхэриг гаргашалһан байна. 670-дахи поездынхид барилгаяа нобшоруулжа, хүдэлмэриингөө үнэ сэнгые мүн лэ горитойгоор дээшэлүүлжэрхео. Трестын УПТК-гай коллектив барилгын участогуудые материалаар заримдаа саг болзор соонь хангажа үрдинэгүй. Тиихэдэ складуудта материал хайша хэрэгээр хадагалагдана, һандаргагдажа һалаха ушарнууд дайралдана. Эсэстэнь гансахан үнгэрһэн жэлдэ 338 мянган түхэригэй гарза хохидол ушараа бшуу. УПТК-гай барилгын организацинуудые саг болзор соонь материалаар хангадаггүйһөө боложо, зарим объектнүүдэй барилга нобшорно. Тиимэһээл коммунистнууд нэн түрүүн ажалайнгаа түрүүшүүлдэ түшэглэн, үйлэдбэриин дутагдалнуудые усадхаха ёһотой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Буряадай участогай транспортна барилгашад ехэ хүдэлмэри бэелүүлхээр хараалаа. Үнгэрһэн жэлдэ Муякан станци хүрэтэр түмэр харгы табигдаха ёһотой аад, минин лэ Тоннельный станци хүрэтэр ашаглалгада орожо, хараалагдаһан даабари 34 километрээр дүүргэгдээгүй. Тиимэһээ байгша оной түрүүшын квартал соо заабол Муякан хүрэтэр түмэр харгы табигдаха болоно. Тиихэдэ энэ жэлэй туршада Таксимо хүрэтэр үшөө 120 километр түмэр харгы дэбдигдэхэ зэргэтэй. Зүгөөр эндэхи барилгашад 1982 ондо Муякан хүрэтэр түмэр харгы табиха арга боломжотой байгаа гэжэ шэнжэлэл харуулна. Барилгын материалшье, оньһон техникэшье, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдшье бии байгаа. Теэд юунһээ боложо нимэ ушар тохёолдоо гээшэб? Нимэ эрхэ байдал ажалай журамай болон эмхидхэлэй һулаһаа үзэгдөө гээд тэмдэглэлтэй. Барилгын эмхинүүдэй хоорондохи холбоо барисаан үйлэдбэриин эрилтые гүйсэд ханганагүй. Хүүргэ баригшад, түмэр замай далан бэлэдхэгшэд нобшо удаанаар хүдэлжэ, рельс табидаг поездын коллективые минин байлгана. Жэшээлхэдэ, «Мостострой-9» трестын хүдэлмэришэд үнгэрһэн жэлдэ 22 миллион түхэригэй барилга хэхэ аад, 18 миллион түхэригэй барилга бүтээгээ гэхэ гү, али даабаринаа 84,6 процент дүүргэһэн байха юм. Мүн «ЗапБАМстроймеханизация» трестын хүдэлмэришэд зунай сагта оройдоол нэгэ халаанай туршада ажалаа эмхидхэжэ ябуулдаг, бүтээсэ ехэтэй техникэ минин байлгадаг байна.

— Бидэ харюусалгатай ба ехэ удха шанартай газарта ажаллажа байгаад, бирагүйгөөр хүдэлхэ эрхэгүйбди. Барилгын материалнуудые гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэжэ, хүсэтэ оньһон техникэ дүүрэн хүсэн соонь ашаглажа, партиин ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха ёһотойбди. Тиимэһээ хүдэлмэришэн бүхэнэй харюусалга улам дээшэлүүлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа заатагүй дүүргэхэ гэһэн зорилго урдамнай табигдаа гэжэ элидхэлшэ согсолбо.

БАМ-ай барилгашад барилгын материал гаргадаг комбинадуудай, заводуудай коллективүүдтэй ажалай хэлсээ баталаад, бэе бэедээ ябалсан, ажал хэрэгүүдээ эмхидхэн ябуулна. А. Бондариин бригадын гэшүүд һаяшаг Тайшедэй шпала гаргадаг заводто ошожо ерээ. Хэлсээнэй ёһоор, тус заводой хүдэлмэришэд энэ жэлэй түрүүшын квартал соо 100 мянган шпала Буряадай участогай барилгашадта эльгээхэ болоо. Ажалша коллективүүдэй холбоо барисаа байгуулжа, эбтэй эетэйгээр мүрысэн хүдэлхэдэ, гүрэнэй даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын начальник В. А. Скарга тэмдэглэһэн байна.

— Бидэ бригадна гурим хэрэглэхэ гэжэ шиндэнхэйбди. Энэ ушар ажалай журам эбдэгшэдтэ, залхуу забхайшуулда шанга сохилто болохо ёһотой. Юуб гэхэдэ, нимэ гуримаар ажаллагшад минута бүхэниие сэгнэдэг ха юм. Байгша ондо хоёр участогаймнай коллективүүд бригадна гуримаар хүдэлжэ эхилхэнь. Шэнэ арга хэрэглэһэнэй ашаар бидэ ажалай бүтээсые 3 процентээр дээшэлүүлхэ уялгатайбди, — гэжэ ахамад инженер В. И. Суходолов мэдүүлээ.

— Даажа абаһан ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр коммунис ёһоор хандажа, даабаряа үлүүлэн дүүргэхын тула оролдохо хэрэгтэй, — гэжэ барилгын материал гаргадаг Уоянай комбинадай хүдэлмэришэн Г. А. Островнова хэлэбэ. Энэ комбинадай коллектив һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, БАМ-ай барилгашадай эрилтые гүйсэдөөр хангана. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ 2,5 миллион түхэригэй продукци бүтээхэ һаа, үнэн дээрээ 5 миллион түхэригтэ эльгээһэн габьяатай.

Трестын автобазын партийна организациин секретарь В. Ф. Федоров, барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын начальник Б. З. Заволыныч, 708-дахи поездын бригадир А. Д. Дементьев, «ЛитБАМстрой» колоннын ахамад инженер А. К. Папакулис болон бусад ажалай, гүрэнэй, технологическа журам бүри һайжаруулжа, БАМ-ай барилгые хурдан түргэнөөр бэелүүлхэ ёһотойбди гэжэ мэдүүлһэн байна.

Суглаан дээрэ КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. И. Крючков үгэ хэлэһэн байна.

К. ЖАМЬЯНОВ,
манай корр.

ЗАЛУУШУУЛ УРАГШАТАЙ

Залуу хонишон, партиин гэшүүндэ кандидат Олег Цыренов Бооцын совхоздо дүрбэдэхи жэлээ эхэ хонидой отарада ахалагша хонишоноор хүдэлнэ. Энээхэн хугасаада тэрэнэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай коллектив ажахы дотороо түрүү зэргэдэ гаранхай. Люба һамганиинь, түрэлэйнь хүбүүн Виктор тэрээнтэй хамта суг ажалладаг. Тэдэ хоорондоо эбтэй эетэйгээр, бэе бэедээ хамһалсан хүдэлхэдөө, урда жэлнүүдтэшье яһала амжалта түйладаг байһан юм.

Үнгэрэгшэ зун, намартаа тэдэнэр эхэ хонидоо сабшалангай үлөөдэһэн дээрэ, хураагдаһан полидо һайнаар бэлшээжэ, хүсэд тарғалуулхые оролдоһон байха юм. Мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ өөһэдөө морин косилкатай гар хажууршадай звено эмхидхээд, һүрэг хонидтоо үбһэ һүриллжэ абаа һэн. Тэдэнэр гол түлэб косилкаар сабшахада таарамжагүй харгын захаархи ойн соорхойнуудаар гар хажуураар үбһэ сабшажа абаа һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, һайн шанартай үбһэ шадаал һаа ехээр сабшажа абахые оролдоо. Мүн малай үбэлжэлгын эхиндэ хони, хурьгадтаа хүсэд хүрэхөөр зеленко суглуулжа, үбһэнэйнгөө хорёодо оруулжа үрдеэ һэн.

Үнгэрһэн намар хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлгээ зоотехническэ заабариин ёһоор үнгэргөө. Залуу хонишод энэ хүдэлмэридэ өөһэдын дүршэлтэй болонхой гээшэ. Үшөө намар, эртүүр хонидойнгоо, хурьгадайнгаа байрануудые дулаалжа бэлдэһэн юм.

Мүнөө Олег Цыреновэй даадаг отарын эхэ хонид гарза хоролтогүйгөөр ондо орожо байна гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хурьгалха дүтэлһэн эхэ хонидоо мүнөө тус бүриин 300 грамм талха тарянай зүйлөөр, 600 грамм хангалтама һайхан үбһөөр, 200 грамм зеленкоор хооллуулна. Тиимэһээ тэдэнь тарган зандаа юм.

Комсомол-залуушуулай тус коллектив түрэл Буряад оронойнгоо ойн баярай жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһо хайшалха, хурьгадайнгаа туд бүриин шэгнүүрые 22 килограммда хүргэхэ социалис уялгануудые абаһан юм.

Мүнөө эдэнэр КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй танилсажа урмашаад байхадаа, абаһан уялгануудаа дээшэлүүлхээр шиидэһэниинь бултанай сэдьхэлдэ омог баяр түрүүлнэ. Олег Цыреновэй даадаг комсомол-залуушуулай коллектив 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр бүрин бүтэн түлжүүлхэ үндэр уялга абанхай. Мүнөө тэдэ хэлэһэн үгэдөө хүрэхөөр эрмэлзэн, эршэ зоригтойгоор хүдэлжэ байна.

М. ГАЛСАНОВ.

Зэдын район.

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив үнгэрэгшэ жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэһэн юм. Заводой эгээл томо 4-дэхи цехтэ үдэр һүнигүй ээлжэлээд дүрбэн халаанда 5-дахи разрядай дүрбэн шэл хайлуулагшад Дмитрий Батурин, Сергей Трубицын, Николай Калашников, Владимир Посельский гэгшэд хүдэлнэ. Тэдэнэр түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажалай ветеран Владимир Иннокентьевич Посельский.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ ТАРИЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Ороохото ургамалнуудай бүхы үбшэнгүүдэй хахад шахуу хубинь үрэһэ хүрэнгэһөө эхилдэг. Тиимэһээл таряашад ороохоной үрэһэ хүрэнгэ тусхай химическэ препарадуудаар хордохо тухай анхарна. Тиин хабарай һарануудай гарахаяа байхада энэ хэрэг хойшолуулашагүй боложо байнхай.

Үрэһэ хүрэнгэ хордодог препарадууд ургамалай үбшэлхые гансал һэргылдэг бэшэ, мүн ургамалнуудай хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлдэг юм, гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ мэдээсээ. Хордогдоһон үрэһэ хүрэнгын ургаса гектарай 2 центнер хүрэтэр дээшэлдэг байна. Энэ арга ехэ аша үрэтэй юм. Ажахынуудта гаргашалагдаһан түхэриг бүхэн 12—15 түхэриг сэбэр олзо оруулна. Промышленность хэдэн янзын нимэ хоро тосхонуудта эльгээдэг болонхой. Тэдэнэй дунда комплексно нүлөө үзүүлдэг ртутьгүй препарадууд бии.

Латвиин ажахынуудай дүй дүршэлые анхаралда абамаар. Жэшээнь, үрэһэ хүрэнгэ хордохо ба хадагалха талаар оньһожоруулагдамал комплекс байгуулһан Латвиин эрдэмтэдэй хүдэлмэри тухай СССР-эй ВДНХ-да харуулагдана. Тус комплекс жэл соо 2500 тонно үрэһэ болбосоруулха аргатай. Таллинай агропромышленна нэгэдэлэй үрэһэ тарижа ургуулдаг Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ба «Буртники» гэжэ ажахыда ажахынууд хоорондын оньһожоруулагдамал комплекснууд хүдэлдэг. Бүхы үрэһэ хүрэнгын 70—80 процентнь эндэ хадагалагдажа байдаг. Республикада 250 гаран нимэ оньһожоруулагдамал пунктнууд байгуулагданхай.

Үрэһэ хүрэнгэ тарилгада бэлдэлгэ таряашадай гол хэрэгүүдэй нэгэниинь болоно.

(ТАСС).

ҮУСХЭЛ ГАРГАҺАН АЖАХЫДА

ЭРШЭЕЭ ҮШӨӨ ШАНГАДХАХАБДИ

Үбэлжэлгын үедэ адууһа малһаа ашаг шэмэ ехээр абажа, мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ элбэгээр худалдаха, түл түрэсые һайнаар түлжүүлхэ зорилго урдаа табяад, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, манай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозойхид дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан гээшэ.

Адууһа малай дулаан байрада оруулагдажа, үбэлэй рационоор эдеэлүүлэгдэжэ эхилхэһээнь хойшо эгээл 4 һара үнгэрбэ. Тэрэ тоодо шэнэ жэлэймнай түрүүшын һара түгэсөө. Тиимэһээ гол түлэб үнгэрһэн январь һарада, февралиин түрүүшын хахадта һү һаалиин фермэнүүдэй болон бусад гүүртэнүүдэй хэр зэргэ хүдэлһэн тухайнь тогтохо һанаатайб. Тусхайлбал, жэлэй түрүүшын һарада бүхы фермэнүүднай хамтадаа 1158 центнер һү абаха түсэбтэй байһан һаа, 1058 центнер һаагаа гэхэ гү, али даабариһаа 100 центнерээр бага сагаан эдеэ абаа.

Энэмнай бирагүйшэг дүн гээшэ ааб даа. Хэрбээ һаалиин бүхы фермэнүүдэй шара-голойхид шэнгеэр хүдэлөө һаань, уялгамнай үлүүлэн дүүргэгдэхэ бэлэй, Шара-Голой МТФ-гэй коллектив (даагшань А. И. Игумнов) январьда үнеэн бүриһөө 131 килограмм һү һаажа, бүхыдэнь 314 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилээд, түсэбөө холо үлүүлээ. Харин тиихэдэнь Анагустайн, Хуторска фермэнүүд һү һааха, гүрэндэшье худалдаха һарынгаа даабариие дүүргэжэ шадабагүй.

Тэрэнь ямар шалтагаантайб? Хэнэйшье мэдэһээр бүхы фермэнүүдтэ үхэр мал нэгэл адли рационоор эдеэлүүлэгдэнэ. Гэбэшье зарим фермэдэ хүдэлмэриин эмхидхэлэй үшөөл муу, ажалай журамай һула байһанһаа, илангаяа үбһэ тэжээлые тон һайнаар шанаржуулжа, наринаар рационоо табижа, малда эдюулхэ хүдэлмэриин бодотоор бэелүүлэгдэдэггүй дээрэһээ иимэ юумэн болоно.

Хэды тиигэбэшье үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг, шадабари ехэтэй һаалишад урда мэтэ һү ехээр һаажа, мүрысөөндэ түрүүлһээр лэ ябана. Жэшээлхэдэ, бэрхэ һаалишад Т. А. Жаркова, К. Я. Ефремова, Т. П. Игумнова, Л. В. Жаркова гэгшэд үнгэрһэн январь һарада үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 200—224 хүрэтэр килограмм һү һаагаа юм.

Харин тиихэдэнь Хуторска, Шара-Голойшье фермэнүүдэй һаалишадай хахадһаа олонхинь үнеэн бүриһөө миил 53—97 килограмм һү һаагаа бшуу. Тиихэдээ гээгдэгшэдые урагшань татажа, һү һаалиие эрид дээшэлүүлхэ арга боломжо эгээл эндэмнай тон ехэ байна гээшэ. Иигээд саашадаа февраль, март, апрель һарада энээндэл бүхы анхаралаа хандуулха болоноорди.

Байгша ондо колхозой хонишод бүхыдэнь 5400 хурьгадые абаха гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 95-һаа үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэ гэжэ социалис уялга соогоо бэшэнхэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ эхэ хониднай түлэг хурьгалжа байна. Һүүлэй мэдээгээр колхоздо хамта 4515 эхэ хонид хурьгалаад, 4492 хурьгад абтаа. Элдэб үбшэнһөө боложо арбаад хурьгад гарзалаа. Саада тээнь үлэһэн түрэхэ хонидые тоолоод үзэхэдэ, ажахыгаараа абаһан уялгаяа дүүргэхэ аргатайбди. Юуб гэхэдэ, олонхи ахалагша хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 105—110 хурьга түлжүүлхэбди гэжэ батаар мэдүүлнэ.

Жэшээлхэдэ, дүршэлтэй хонишон Михаил Унагаевай даадаг отарада 440 гаран хонид түрөөд, тэдэнһээ 470 хурьгад абтаа. Хурьгалха хонид үшөө олон. Нёдондо түл абалга, нооһо хайшалалгаар колхозой чемпион боложо гараһан залуу коммунист Илья Унагаевай даадаг бригадада түл баһал һайнаар абтана. Колхозой үнинэй хонишодой нэгэн, коммунист Балта Дашиевич Цыдыпыловэй отарада хурьга абалга бүришье эмхитэй, урагшатайгаар ябуулагдана гэжэ хэлэхээр. Мүнөө эндэ бүхыдөө 620 гаран хурьгад абтаад, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр томо болгогдоно. Һүрэг соонь гуша һайса гаран хонид эхирлээ. Үшөө түрэхэ хонид яһала олон. Эндэхи эхэ хонидой, хурьгадайньшье гайхалтай тобир һайн байһыень ябаһан лэ хүнүүд анхардаг. Хашаагайнь газаа ноб ногоохон шэмэтэй зелёнко, үбһэн, һолоомон обоо хүбөө буулгаатай. Бүхы юумэнь бүхэриг һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Тэдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 105-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха гэһэн уялгаяа холо үлүүлхэ аргатай байна.

А. СОКОВИКОВ.
Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ШАЛГАЛТАЯА ҺАЙЖАРУУЛХА ШУХАЛА

Олониитын зөөриие хомхой хобдог сэдьхэлтэйшүүлһээ хинан аршалжа, худал, хуурмаг аргаар, хулгай мэхын харгыгаар бэлэхэнээр баяжаха дуратайшуулые тэрэ дороо элирүүлжэ, бэелүүлһэн гэмтэ ябадалыень балшыса бариха талаар колхозуудай шалгалтын комиссинууд горитойхон хүдэлмэри ябуулха уялгатай юм. Тодорхойлбол, колхозой Уставай ёһоор, колхозуудай шалгалтын комиссинууд колхозойнгоо правлениин ажахын финансова хэрэгэй жэлдээ едагынь хоёр удаа документальна шалгалта хэхэ эрилтэтэй гээшэ. Мүн зарим нэгэ асуудалнуудаар хирэ-хирэ болоод лэ тематическа шалгалта үнгэргэхэ зэргэтэй. Энээнһээ гадна кассын операцинуудые эрхилхэ дүримэй ёһоор колхозой шалгалтын комисси ажахынгаа кассые һара бүхэндэ шахуу гэнтэ шалгалха ёһотой юм.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум дээрэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Ю. В. Андропов үгэ хэлэхэдээ «Партиин, гүрэнэй болон ажалай заршам ямаршье талаар хазагайруулгада эсэргүү тэмсэл шууд шангаар ябуулха хэрэгтэй. Партийна болон профсоюзай организацинууд, бүхы совет хүнүүд энэ талаар бидэниие гүйсэд дэмжэхэ гэжэ этигэнэб» гээд онсо тэмдэглэһэниинь мартагдашагүйгөөр хадуугданхай. Иигээд ерэхэдээ мүнөө үедэ республикымнай колхозуудай шалгалтын комиссинуудта ажалаа һайжаруулха, эдэбхижүүлхэ талаар бүри ехэ эрилтэ табигдаба.

Мүнөө үедэ колхозуудай шалгалтын комиссинууд энэ эрилтэ хүсэдөөр бэелүүлжэ арайл бирахагүй байна гэжэ тэмдэглэлтэй. Ушарынь хадаа республикымнай олонхи колхозуудта шалгалтын комиссинууд табан гэшүүдһээ, харин Ахын районой колхозуудта гурбан хүнһөө бүридэнэ гэхэ гү, али гушадахи онуудай үеынхиһөө ехээр хубилаагүй байһаар. Тиихэдэ шалгалтын эдэ комиссинууд гансашье гэшүүдэйнгээ тоогоор бэшэ, мүн шанараараа — шалгалта хэхэ арга боломжоороо эрилтэдэ хүрэхэгүй байна бшуу. Жэшээлбэл, Улаан-Үдын районой «Авангард», «Искра» колхозуудта һунгагдаһан шалгалтын комиссинуудай гэшүүдэй дунда дээдэ һургуулитай нэгэшье мэргэжэлтэ оруулагдаагүй байгаа һэн. Тиихэдэ Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын районой «Авангард» колхозуудай шалгалтын комиссинуудай табан гэшүүдэй дунда тоо бүридхэлэй-экономическа һургуулитай гү, али энэ талаар дүй дүршэлтэй нэгэшье мэргэжэлтэ һунгагдаагүй. Иигээд ерэхэдээ, бухгалтериин тоо бүридхэлые, түсэблэлгые, мүн ажалай талаар хуулиие һайн мэдэхэ, гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, зэргэсүүлжэ үзэхэ шадабаритай мэргэжэлтын һунгагдаагүй байһан дээрэһээнь шалгалтын комисси колхозой правлениин ажахын-финансова хэрэгые зүбөөр шалгажа, экономическа шэнжэлгэ хэжэ шадахагүй байна ха юм.

Сэлэнгын районой «Эрдэм», Улаан-Үдын районой «Искра» колхозуудай шалгалтын комиссиин табан гэшүүд газар таряалангай, оньһожоруулгын, энергетикын талаар колхоздо хэгдэдэг хүдэлмэриие хүсэд һайнаар шэнжэлжэ, дутагдалыень элирүүлхэ арга шадабаригүй байшоо. Мүн Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Баргажанай районой Уланай колхозуудта һунгагдаһан шалгалтын комиссинуудта барилга эрхилхэ, зоотехническэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд оруулагдаагүй байгаа юм. Ямар нэгэн мэргэжэлтэдэй гэшүүнээр һунгагдаагүй шалгалтын комиссинуудые нэрлэбэл район бүхэндэ бии байха.

Хүсэд бүридхэгдөөгүй шалгалтын комиссинуудай гэшүүдэй болон түрүүлэгшэнэрэй муу бэлэдхэлтэй байһыень онсолон тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй тоосоото элидхэлнүүд дотор колхозой правлениин, тэдэнэй гэшүүдэй, түрүүлэгшын, мүн ажахын мэргэжэлтэдэй ажал хэрэгүүд хүсэдөөр харуулагдаагүй байдаг.

Колхозуудай шалгалтын комиссинуудые һунгахадаа, олохон ажахынуудта тэрэнэй үүргые хүсэдөөр сэгнэдэггүй байха юм. Партийна эхин организацинуудай секретарьнууд шалгалтын комиссиин бүридэлдэ оруулагдажа һунгагдаха хүнүүдые шэлэжэ дурадхаха уялгадаа хайша хэрэгээр хандана. Хүдөө ажахын, совет, партийна органуудай хүтэлбэрилэгшэд шалгалтын комиссиин бүридэлдэ хэды хүниие, ямар мэргэжэлтэдые, колхознигуудые оруулжа һунгаха тухай өөһэдынгөө һанамжа хэлэдэггүй, гушаад онуудай үеынхеэр үнгэргэдэг байха юм. Үнэн дээрээ колхозуудай шалгалтын комиссинудай үүргэ, харюусалгань тон ехэ гээшэ. Илангаяа хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлжэ, үлүү гаргашануудые эрид хороохо талаар шалгалтын комиссинууд горитойхон хүдэлмэри ябуулха уялгатай юм. Энээнһээ гадна худал хуурмаг аргаар олоной зөөриие хулгайлха, үбэршэлхэ, урихэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудыень саг дары усадхаха зэргэтэй.

Шалгалтын хүдэлмэриие муугаар эмхидхэһэн, ажахы доторхи хиналтые һулаар табиһан гү, али шалгалтын комиссиин хүдэлмэриие сэгнэдэггүй, гэшүүдэйнь һанамжа, дурадхалнуудта анхардаггүй колхозуудта гүрэнэй финансова журам бүдүүлигээр хазагайруулагдажа, ниитын мүнгэ зөөриие үбэршэлхэ гэмтэ ябадал заабол дэлгэрнэ. Жэшээлбэл, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, ахамад бухгалтер, мүн зарим мэргэжэлтэд колхозой шалгалтын комиссиин гэшүүн А. Е. Горюновой һанамжа, дурадхалнуудта дурагүйлхэдэг болоо юм. Һүүлэй үедэ тэрэниие шалгалтадашье хабаадуулхаяа болёо бэлэй. Гэбэшье коммунист Горюнов урдандаа колхоздоо ахамад бухгалтераар ажаллаһан тула ажахын финансова журамай бүдүүлигээр хазагайруулагдажа байһыень абаһаар элирүүлжэ, эрид тэмсэл ябуулаа юм. Тодорхойлбол, тэрэ правлениин гэшүүдэй, мүн түрүүлэгшын өөрынгөө дураар ниитын зөөриие хайша хэрэгээр урижэ, үбэршэлжэ байдагыень элирүүлээд, зохихо хэмжээнүүдые дары абахыень партийна организацидаа бэшэгээр хандаа бэлэй. Удаань колхозой партийна организациин секретариин гүйлтаар республикын Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэдһээ, арадай хиналтын комитедэй гэшүүдһээ бүридэһэн тусхай комисси нарин шалгалта үнгэргэжэ, тус колхозой шалгалтын комиссиин гэшүүн, мүнөө пенсидэ гаранхай А. Е. Горюновой мэдүүлһэн дохёогой тон зүб байһыень тодорхойлхоһоо гадна ехэхэн гэмтэ ябадал элирүүлээ юм. Тусхайлан хэлэбэл, колхозой правлениин түрүүлэгшээр һунгагдаһан А. П. Мальцев албан тушаалдаа дашууржа, үмсынгөө «Волга» автомашинада колхозой складһаа шэнэ мотоор миинтээр абажа, табихаһаа гадна, ажахынгаа кассаһаа өөрынгөө нэрэ дээрэ горитой ехэ мүнгэ бэшүүлжэ абаад, элдэб үгтэмжэ, «угаалгада» гамгүйгөөр гаргашалдаг байһан гэхэ. Һүүлээрнь энэ гаргашаяа худал хуурмаг документнүүдые зохёожо тоосодог байба. Мүн элдэб танигдаагүй хүнүүдтэй хэлсээ хэжэ, колхоздоо барилгын хүдэлмэри ябуулхадаа, хуули бусаар (хамтын суглаанай шиидхэбэригүйгөөр) тэдэниие колхозой гэшүүн гэжэ документнүүдтэ бэшэдэг байһан юм. Иигэжэ тусхай хэлсээгээр хүлһэлэгдэһэн бригадануудай гэшүүд бүхыдөө 28 мянган түхэригэй налогһоо сүлөөлэгдөө. Гадна эдэнэртэ горитойхон ехэ мүнгэн үлүү түлэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн бүхыдөө 65 мянган түхэригэй сэнтэй 2878 центнер хартаабха хайша хэрэгээр, ээзэн бусаар хадагалжа гутаагаа бэлэй. Хартаабха гутааһан зэмэтэй хүнүүдһээ ажахыда ушаруулһан гарза хохидолыень тэхэрюулхын орондо гурбанай хоёр хубинь хабартаа тариггдаа гэжэ хуурмагаар бэшэгдээд, үлдэгшэнь муудажа хэрэглэмжэһээ хаягдаа гэһэн акт зохёогоо юм. Эдэ бүхы гэмтэ ябадал хэһэнэйнгээ түлөө гэхэ гү, али колхозой зөөриие хайша хэрэгээр урижэ тарааһандаа правлениин түрүүлэгшэ А. П. Мальцев тушаалһаа сүлөөлэгдэжэ, КПСС-эй гэшүүнһээ гаргагдахаһаа гадна удаан болзороор эрхээ хаһагдаһан байна. Тиихэдэ колхозой ахамад бухгалтер М. Г. Бурдуковская партийна харюусалгада хабаадуулагдажа, колхоздо ушаруулһан гарзаяа һара бүхэнэйнгоо салинһаа түлэдэг байха юм. Мүн бусад тушаалта хүнүүд хэһэн гэмтэ ябадалайнгаа зэргээр баһал хэһээгдээ бэлэй.

Бүри һаяхан Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой хүтэлбэрилэгшэд, зарим мэргэжэлтэд хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаа юм. Эндэ шалгалтынь комисси олоной зөөри хямгадаха, хинаха талаар ямаршье хүдэлмэри ябуулаагүй байһан гээшэ. Ушарынь хадаа шалгалтын комисси колхозой үйлэдбэри һайн мэдэхэгүй гурбан гэшүүнһээ бүридэнхэй байгаа. Түрүүлэгшээр медицинскэ мэргэжэлтэй хүн һунгагдажа, бухгалтериин, кассын документнүүдые шалгажа, шэнжэлжэ шадахагүй, эхин документнүүдые хайшан гэжэ бүридхэдэг тухайшье мэдэхэгүй байшоо.

Саашадаа иимэ дутагдалнуудай ушархагүйн тула колхозуудай шалгалтын комиссинуудые заабол бэхижүүлжэ, гансашье гэшүүдэйнь тоо олошоруулха бэшэ, мүн шанарыень эрид һайжаруулха шухала болонхой.

Шалгалтын комисси бүридхэхэдөө колхозой үйлэдбэриин болон хүдөө ажахын продуктнуудые худалдадаг хэмжээе заабол хараада абаха зэргэтэй. Тиихэдэ колхоз бүхэндэ дунда зэргээр 9-һөө 15 гэшүүдтэй шалгалтын комисси бүридхэбэл таарамжатай гэһэн дурадхал оруулагданхай.

Манай республикын колхозуудта 7—9-һөө үсөөн бэшэ гэшүүдтэй шалгалтын комисси бүридхэхэдэ мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар гэжэ һанагдана. Энэ комиссида эдэбхитэй, колхозникуудай, мэргэжэлтэдэй хэһэн ажал һайн мэдэхэ, эрдэм һургуулитай хүнүүд һунгагдаха ёһотой. Тэрэшэлэн шалгалтын комиссида һалбари бүхэнһөө түлөөлэгшэ оролсобол бүришье зохид. Колхозой шалгалгын комиссиин түрүүлэгшээр, тоо бүридхэлэй-экономическа һургуулитай мэргэжэлтэн гү, али энэ талаар дүй дүршэлтэй, хүниие һунгабалнь таарамжатай гэжэ һанагдана. Колхозой шалгалтын комиссида кассирай, кладовщигай болон материально харюусалгатай бусад хүнүүд оруулагдаха ёһогүй.

И. ТЫЖЕБРОВ,
республикын арадай хиналтын комитедэй штатнабэшэ инспектор.

ХОЛЫН ГҮҮРТЭ, ОТАРАНУУД БОЛОН ФЕРМЭНҮҮД ДЭЭРЭ АЖАЛЛАЖА БАЙҺАН МАЛШАДЫЕ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ҮЕДЭ СОЁЛОЙ, АЖАҺУУДАЛАЙ, МЕДИЦИНЫН, ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ТАЛААР КОМПЛЕКСООР ҺАЙНААР ХАНГАХА ГЭҺЭН ХОРИИН РАЙОНОЙ ҮДЫН СОВХОЗОЙ СОЁЛШОДОЙ ГАРГАҺАН ҮҮСХЭЛ ХАА ХААНАГҮЙ ДЭМЖЭГДЭЭ. ЭНЭ ТАЛААР ХОРИИНХИДОЙ ХҮРШЭНЭР, ХЭЖЭНГЫН РАЙОНОЙ, ИЛАНГАЯА ЭНДЭХИ ЗАГАҺАТЫН СОВХОЗДО ТУС ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙНААР ЯБУУЛАГДАНА. ЭНЭ СОВХОЗОЙ МАЛШАДЫЕ ХАНГАЛГА ТУХАЙ ТУС МАТЕРИАЛНУУД ХӨӨРЭНЭ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Тэрэнги» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин эдэбхитэд. Д. САМБУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ ЗАГАҺАТЫН ШЭНЖЭ

...айнай һүүлэрхи жэлнүүдтэ Загаһатынгаа ямархан байһые элири һанадагби: үргэн талын дунда ...шагар харахан гэрнүүд, орь ган... ...ган годи-бэди үйлсэ боложо, һунана. ...ыдэһэ хүрэмэ хон-жэн, улаан ...йон, унайн унаар...

Харин мүнөөнэй Загаһата хүнэй ...дэ баясуулан үзэгдэнэ. Шугам сэ... ...табан үйлсые зүбшөөд үндэр томо ...шан гэрнүүд, соёлой байшан, биб...теке, хүгжэмэй һургуули, машин...тракторна мастерской, магазинууд ...ылдэнэ. Һууринай захада оршодог ...һаалиин фермэһээ һэб-һабхан һэб... ...улеэжэ, һаамай хангал тарана. ...а дүүрэн эбэртэ бодо мал, һүрэг ...ун, хонид атарлан бэлшэнэ. Хү... ...техникын һүреэтэ гүндүү аялга ...лай үдэрэй орьёлжо байһые гэр...нэ. Зүгөөр эдэ амжалтануудһаа ...эдүйн үшоо һайхан ажабайдалай ...оо тэмсэлэй түрүүшын түйлалта...дай эхин гээшэ ааб даа.

...КПСС-эй XXVI съезд, партиин ...гай майн (1982 он) Пленум хүдөө ...тааг болон хото городуудай соци...льно-соёлой хүгжэлтэдэ ехэхэн ан...ралаа хандуулаа гэжэ мэдэнэбди. ...Юуб гэхэдэ, хүдөө нютагуудые мүнөө ...сагай шэнжэтэй, болбосон түхэл... ...болгохо хэрэг тон шухала дээрэ ...ологдоһон байна.

Манай совхозой дирекци, партком, ...бочком болон ВЛКСМ-эй комитет ...зоноойнгоо ажаһуудалые һайжа...руулха, ажалай ашаг үрые, бүтээсые ...шэлүүлхэ хэрэгтэ аргагүй ехэ ...ха шанартай эдэ шиидхэбэринүү...дые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө ниилээд оролдолго гаргана. Бүри ...1978 ондо сомоной Соведэй сесси ...дээрэ «Тосхоной социально-соёлой талаар хүгжэлтэ» гэһэн асуудал зүб...шэгдэжэ, тусхай тогтоол баталагда...һан юм. Тэрэнэй үндэһэн дээрэ һүү...лэй жэлнүүдтэ манай Загаһатада ехэ ...хүдэлмэри эхилэнхэй. Түшэг боломоор жэшээ баримтануудшье бии. Гэр байрын барилга үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэнэ. 1978—1982 онуудай туршада хоёр байратай 21 модон гэр ашаглалгада тушаагдаа. Хүн зоние уһаар хангаха хоёр баашни бодхоогдоо, тиихэдэ гурбан модо утатай түмэр соргонууд татагдажа, олон үрхэтэ айл газаагаа уһатай болонхой. Амбулаториин шэнэ байшан, хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида залгагдажа, нэмэлтэ байра баригдаа. Хорёод гэр һэльбэн заһагдаа юм. Бүтүү гэжэ хадын оройдо үнгэтэ теле-дамжуулгын түхеэрэлгэ нёдондо хабар тодхогдоһон байна. Мүн 159 номертой автомат-телефонно станци ашаглалгада оруулагдаа. Шэнээр баригдаһан хүүгэдэй ясли-сад үүдээ сэлеэ. Хүдэлмэришэдэй амарха 30 хүнэй һууритай амаралтын байшан гоё һайхан байгаалитай нютагай аршаан дээрэ нээгдээ.

Тиигэбэшье бэелүүлэгдээгүй зорилгонууд урдамнай үшөөл бии ааб даа. Мүнөө 120 һууритай һургуулиин интернадай байшан бодхоогдожо байнхай. Тиихэдэ квартальна котельнын, хүүгэдэй саадай, 300 хүнэй һууритай соёлой байшангай барилгануудай проектнэ документацинууд захигданхай. Һаяын сагта совхозой түб һууринай түхэл шэнжын архитектурна түсэб табигдахаар, мүн тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо зорилготой бэшэшье ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдана. Арад зоноойнгоо жаргалтай һайхан һуухын, амжалта түгэс ажаллахын тула бүри шанга оролдолго гаргаха уялгатайбди.

Тобшолон хэлэхэдэ, тосхоноймнай социально-соёлой хүгжэлтэ хадаа ажахымнай коллективэй гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ улам ехээр нүлөөлхэ ушартай. Яахадааб гэхэдэ, хүдөө нютагуудаймнай тосхон һууринуудай мүнөө үе сагай ажабайдалай эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусажа, болбосон түхэлтэй болохо тума хүн зоной эдэбхи үүсхэл, урма зоригынь бадарна бшуу. Ажаллахашье таатай зохид эрхэ байдал бии болоно ха юм. Тэрэнэй эгээн эли бодо гэршэнь хадаа совхозоймнай ажалшадай мүнөө амжалта түгэс ажаллажа байһан ушар мүн болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлые манай ажахы яһала амжалтатайгаар түгэсхөө юм. Манай ажалшад мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха түсэбөө, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Гүрэндэ мяха тушааха түсэб 108 процент, һү —110, нооһо —109 процент дүүргэгдэһэн байна. Тиихэдэ ажахынгаа гол һалбари болохо үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилхэ талаар эрид дабшалта хэһэн байнабди. Хэрбэеэ 1968 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 72 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 2,8 килограмм нооһо хайшалһан һаа, үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриһөө 92 хурьга абажа, хонин бүриһөө 4 килограмм «сагаан алта» суглуулһан байнабди. Нарин нягтаар тооложо үзэхэдэ, гүрэндэ тушаагдаһан центнер нооһоной үнэ сэн 51 түхэриг 71 мүнгөөр нэмэжэ, харин өөрынь үнэ сэн доошолжо, 154 түхэригтэ хүргэгдэһэн байха юм.

...Үужам даа, үргэн даа Загаһатын тала, Тэрэнэй тэг дунда түбхинэһэн томохон совхозой экономико жэлһээ жэлдэ һайжарна, хүн зоноойнь ажаһуудал хараа байса дээшэлнэ. Энэмнайшье гайхалгүй ааб даа. Түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхээр зориглоһон загаһатынхид ёһотойл амжалта, түйлалтынгаа замда найдамтайгаар гараад ябана.

А. АЮРЖАНАЕВ,
Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой парткомой секретарь.

МАЛШАДТА АНХАРАЛ

Малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Түл абалгада бэлэдхэлгын энэ туха сүлоогүй үедэ малшадаа эд бараагаар түгэс хангаха гээшэ тон шухала байһаниинь эли. Илангаяа холын отара, гүүртэнүүдэй малшадые түрүүшын хэрэглэлэй ба хоморой эд бараагаар хангаха хэрэгые онсо анхаралдаа абанхайбди.

Би Жэмбэ хүбүүнтэеэ хүдэлдэг хүм. Хүбүүмни машинаяа жолоододог, бинь бараа худалдадагби. Малшадай газарнуудаар ябаха түсэб-график үнинэй зохёогдонхой. Тэрэнһээ хадууржа болохогүй. Юуб гэхэдэ, малшаднай юумээр дуталдажа, холо байһан магазин ошохо болохо бшуу. Тиигэжэ ажалынь һамшаагдаха, ажал хүдэлмэридөө анхаралынь һуларха болоно бшуу.

Эдэ бүгэдые харахада бидэшье ооһэдоо харюусалга ехэтэй зон болонобди. Зүгоор малшадай захиһан эд бараан һанаашаарнай байдаггүй харамтай. Жэшээлхэдэ, хүдэлмэридэ үмдэхоор үбэлэй дулаан хубсаһан дуталдана. Гурил саг сосгоо байдаггүй. Эдэ мэтэ бэрхэшээлнүүд яашаха һэм даа. Тиибэшье үдэр бүриин хэрэгсэлэй, мүн хоморой бараагаар малшадаа гүйсэд хангаха гэжэ оролдодог гээшэбди.

Ехэнхи ушарта малшад үхибүүдэй эд бараа захидаг юм. Хүүгэдэй хубсаһа хунар, һургуулиин хэрэгсэлнүүд, элдэб олон нааданхай, эдеэ хоол тэдэнние һонирхуулдаг. Захилыень абаад ерэхэдэ, малшад ямараар баярладаг гээшэб даа!

Ц. ДАШИЕВА,
автомагазинние даагша.

...УРМАШАН БАЯСАНАБДИ

В. ДАРИБАЗАРОВА, һүнэй фермые даагша:

—Манай эгээл хүндэтэй айлшад—нютагаймнай артистнууд болоно. Соёлоймнай хүдэлмэрилэгшэд һайндэр бүхэндэ концерт наада харуулхаһаа гадна, малшадай отарада, гүүр...үдэр саг үргэлжэ ябажа байдагынь һайшаалтай. Үдэр...үдэртэ ажалдаа шармайжа ябаһан малшадые аялгаар ...ин дуунууд, хатар наадан, зүжэг болон уянгата шүлэ...ээрээ урмашуулжа байдагынь юугээр сэнтэйб. «Тэрэн... гэжэ дуу, хатарай ансамбль нёдондо эмхидхэгдэһэншье ...эргын хабарай хада майлын тэрэнгидэл дурыемнай та... ...маниие баясуулдаг гээшэ. Тиихэдэ «Холые адаглан ха... ...аппарат» (богонёор «Ха-ха») гэжэ нэршэһэн шог ёгто ...ригадань дутуу дундануудыемнай энеэдэ наадатайгаар ..., ямар элеэр тобойсо харуулжа шададаг гээшэб. Ха...аарнь гараад, заримдаа ойлгоогүй юумэеэ ондоо ню... ...харагһан шэнги болоно ха юмши. Уран һэйханай бүл... хабаадагшад Г. Дашибылоевэй «Тэрэ хабарай ургы... гэһэн зүжэг табижа, үргэн олон харагшадайнгаа мэгтаал...үртөө һэн. Харин мүнөө А. Вампиловай «Хүдөөгэй шог ... («Провинциальные анекдоты») гэһэн зүжэг табихаяа ...жэ байнхай. Энэшье зүжэгынь маанадаа баһал баяр...а байха гэжэ батаар найданабди.

...ДОНДОКОВ, ахалагша хонишон:

...овхозой түбһөө холуур ажаһуудаг малшадай эд бараа...үлөө магазин руу ябуултаха гээшэ тухашаруу хэрэг ...ааб даа. Тиимэһээ хүн зоние үдэр бүриин хэрэглэлэй ...бараагаар хангаха зорилготой тусхай автолавка отара, ..., гүүртэнүүдээрнай ябажа байдаг. Тэрэнэй наймаашан ...лма Дугаровна Дашиева жолоошон Жэмбэ хүбүүнтэеэ ...агдаһан хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандажа, ...эжэгдэ һайнаар дүүргэнэ. Бидэнэр тушаа һа...а зобон, захилыемнай болзор соонь асаржа, манай ...хүндэ ажалые хүнгэдхэхэ гэжэ оролдодог дээрэһээл, ...има Дугаровна графигаа нэгэшье алдадаггүй. Хүбэн...үртиг, һэеы гутал, дулаан бээлэй заримдаа дуталдадаг...аа, хилээмэн, саахар, конфетэ, дабһан, тамхин, сай гэхэ ...зүйлнүүдээр гүйсэд хангагдана гээшэбди. Хоморойшье ...тэ хэһэн захилнай яһала дүүргэгдэдэг. Юрэдөө, бидэ ...ильник, ковёр, телевизор, үхибүүдэй ба гоёлой хубса...ун эдеэ хоолойшье зүйлнүүдые яһала абажал бай...и.

...ОРОЕВ, ахалагша хонишон:

...аан хэрэгһэтэй УАЗ-462 түхэлэй түргэн туһаламжын ма...н аяар холоһоо тооһо бурьюулан ерэжэ ябахые ха...хихадаа, досоо һайн болоодхидог. Хүнэй элүүр ...түлөө оролдожо ябадаг медицинын хүдэлмэрилэг...хүндэлхэ дураншни заатагүй хүрэхэл. Врач-терапевт ...Петровна Саганова, фельдшернүүд Вера Аюшеева, Ва...шеева гэгшэд машинынгаа үүдэ нээһээр лэ: «Элүүр эн...ина гүт?»—гэжэ асуудаг заншалтай.

...ойрын отара, гүүртэнүүдээр саг үргэлжэ ябажа бай...нэлгын хүдэлмэрилэгшэд эм дом асардаг, энэ тэрэ ...лөө һэргылхэ санбюллетеньнүүдые гэрнүүд соомнай ...һэргылэмжын тарилга хэдэг, лекци уншадаг юм. ...хэн нэгэнэй үбшэлбэл, ходо ерэжэ, эрьежэ байдаг. ...нь, нёдондо минии эхын үбшэлхэдэ, манайхяар үдэрэй ...ахин ябажа, тарилга хэхэһээ гадна, үгэһэн эмыень ...уухаб, ямараар бэеэ абажа байхаб гэхэ мэтэ захяа ...инуудые даруу зөөлэхэнөөр хэлэжэ байдаг бэлэй. Хү...э махабадай элүүр энхые сахихын түлөө бүхы ухаан ...о, сэдьхэл зүрхэеэ зорюулан хүдэлжэ ябадаг эдэ хү... газетээр дамжуулан, баяр баясхалан хүргэнэб!

ОРОЛДОХО ХЭРЭГТЭЙ

Элүүр энхэ хүн жаргалтай ажаһуудаг гээд хэлсэдэг. Үнэхөөроошье үбшэ хабшанда дайрагдаад орхидоггүй хатуу шанга бэетэй хүн хододоо хүхюун дорюун, урагшаа һанаатай, ажалдаа амжалтатай ябадаг гээшэ. Тиимэһээ манай ажалые тон харюусалгатай гэхэдэ алдуу болохогүй.

— Мүнөө хүдоо талаар тараһан малшадые, уридшалан зохёогдоһон графигай ёһоор, ханганабди. Элдэб үбшэнһөө һэргылһэн тарилга болзор соогоо хэгдэнэ. Үбшэлжэ, амбулаторно эмнэлгэдэ ороһон зониие гэртэнь байлгаад, саг үргэлжэ эрьежэ байдаг гуримтайбди. Теэд хүнэй элүүр энхэ ганса манай гарта бэшэ ха юм. Медицинын хэдышье хүгжоо һаа, хүн зоной өөһэдынь оролдоогүй байбал, мэргэжэлтэдэй хүдэлмэри ямаршье үрэ дүн үгэхэгүйл. Хүн бүхэн бэе махабадтаа бодолтойгоор хандажа, хубиин ариг сэбэрые сахин, тэрэнэй эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар ажаһууха ёһотой бшуу. Гэр соо, мүн малай байрадашье халдабарита микробуудай амидархаар бэшэ ариг сэбэр эрхэ байдал хангаха шухала.

Энэ зорилгоор һэргылэлгын хүдэлмэри саг үргэлжэ хэжэ байдагбди. Мүн санбюллетень, малшадай гэр бүхэндэ үлгэнэбди. Тусхай хоорэлдоо эмхидхэнэ, лекци уншанабди.

Эдэ бүхы хүдэлмэридэмнай врач-терапевт Вера Петровна Сагановагай хубита ехэ. Тэрэ өөрөө шадамар бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ, ёһотой аха нүхэр болоно. Имагтал тэрэнэй хүтэлбэри доро, захяа заабари доро һанаһанда хүрэмөөр үрэ дүнгүүд түйлагдана. Ойрын үедэ больницын шэнэ байшан баригдахаар хараалагданхай.

В. АЮШЕЕВА,
фельдшер.

Малшадые комплексноор хангаха хэрэгтэ хүгжэмэй һургуулиин багшанар болон һурагшад хубитаяа оруулдаг. Тэдэнэр агитбригадануудай бүридэлдэ орожо, малшадай отара, гүүртэнүүдтэ ходо ябалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: концертын үедэ.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

МАЛШАД ҺУРАНА

Малшадай мэргэжэл шадабария дээшэлүүлдэг курсын хэшээлнүүд Хурамхаанай түб һууринда дүүрэбэ. Районой олонхи ажахынуудһаа ерэһэн һаалишад, үхэршэд мал ажалай шэнэ онол аргануудтай, түрүү дүй дүршэлтэй, шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй танилсаһан байна. Энэ курса дүүргэгшэдэй 21 хүндэ 1-дэхи, 2-дохи шатын мастер гэһэн нэрэ зэргэ олгуулагдаа. Буряадай Хүдөө ажахын министерствын дэргэдэхи һуралсалай — курсовой комбинадай хүдэлмэрилэгшэд В. Л. Бурлаков И. Р. Доржиев хоёр жэл бүри энэ хэшээлнүүдые үнгэргэлгэдэ хабаадалсажа, горитойхон туһаламжа үзүүлдэг юм.

Ж. ГАРМАЕВ.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ УГ ЗОРИЛГЫН ХҮСЭН

Һанаа зоборито байдал Вашингтондо хүрэжэ ерэбэ. Америкын мүнөөнэй захиргаанай бодомжогүй балмад бүдүүлиг политикада эсэргүү хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ үргэдэжэ байна. Баруун Европодо дайнда эсэргүү хүдэлөөн ехээр дэлгэрэнхэй. Һүүлэй үедэ Советскэ Союзай дурадхаһан эб найрамдалта тон шухала эдэбхи үүсхэлнүүдые, тэрэшэлэн Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые, буу зэбсэг ехээр гаргалгые хизаарлаха талаар тэдэнэй тодорхой программые дэлхэйн һайн һайхан һанаатай бүхы хүнүүдэй һайшаан дэмжэжэ байһаниие Сагаан байшанда һуугшадай обёоронгүй байха аргань үгы ааб даа.

Империализмын ээрхэг түримхэй һанаашалгануудые хойшо татахын тулада социализмын амгалан ёһоной дипломатическа добтолгодо НАТО-гай гэшүүн оронуудай правительствануд ямар юумээр харюусана гээшэб?

Вашингтон ба Лондондо, Брюссель ба Бонндо, НАТО-гай гэшүүн бусад зарим оронуудай ниислэлнүүдтэ социализмын үзэл сурталай бэе тээшээ татадаг түйлай ехэ хүсые багадхаха һэдэлгэ гарган, социалис оронуудай дурадхалнуудые зорюута хазагайруулна. Үнгэрһэн жэлэй июньдэ президент Рейганай Лондондо хэлэһэн үгэ дотор соносхогдоһон коммунизмда эсэргүү добтолгые хүн зоной ухаан бодол ба үзэл суртал нүлөөлхэ аргаар бэелүүлхэ гэжэ тоолоно. Энээнниень гэршэлхэ юумэн гэхэдэ, США-гай вице-президент Дж. Бушай идхалга хэхэ зорилготой Баруун Европын оронуудаар дэншэлгэ, Рейганай «Европын арадуудта» хандалга болоно. Гэбэшье идхалга хэхэ гэһэн энэ ябуулгань бумеранг шэнгеэр гэдэргээ сохёо. Рейганай хандалгые Баруун Европодо «хубхай хооһон идхалга», ракетэнүүдые тараан тодхолгодо эсэргүү бодоһон Европын олониитые мэхэлхэ зорилготой харата ябуулга гэжэ нэрлээ гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдэрхэ баатай болоо.

Эб найрамдалай ба социализмын үзэл бодолой нүлөөлхы хүсэн «хүйтэн дайнай» тала баримталагшадай һанаагынь ехээр зобообо. Советскэ Союзай бэелүүлжэ байһан эб найрамдалта гадаадын политикын хүсэндэ эсэргүүсэлтэ болохо «Демократи ба олоной дипломатиин программа» гэдэгые бэелүүлхын түлөө яаралтай түргөөр Вашингтондо оролдожо эхилһэниинь дэмы бэшэ ха.

Тодорхойлогдохогүй юумые яагаад тодорхойлхоб? Дэлхэйн арадууд Вашингтоной хүтэлбэрилэгшэдэй найдуулгада огто этигэнэгүй. Тэдэнэр ядерна дайнай аюулые зайсуулха арга зам СССР-эй, социалис бусад оронуудай гадаадын политикын үүсхэлнүүд дотор бии гэжэ харана. Социалис хани нэгэдэлэй оронуудай эб найрамдалта шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүд бата бэхи эб найрамдал ба ядерна дайнай аюулые зайсуулгада зорюулагдаһан арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ сүм харюусана.

ХЮДАЛГА ХЭХЭ ХАРАА БОДОЛ

Сальвадорой засаг ба тэндэ тэмсэлдэ бодогшод хоёрой хоорондо ямар нэгэ хөөрэлдөө хэхэ тухай үгэ хүүр гараха ёһогүй гээд США-гай гүрэнэй секретариин туһалагша Т. Эндерс гэгшэ «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» журналай асуудалнуудта харюу үгэхэдөө хэлэһэн байна. Иигэжэ хэлэхэдээ тэрэ юу гэршэлбэб гэхэдэ, США Сальвадорто политическэ гуримшуулга хэхэ хэрэгтэ эсэргүү байһанаа мэдүүлэн, тэмсэлдэ бодогшодые, хажуугаарнь мүн юрын хүн зониие сэрэгэй хүсөөр алаха, хюдаха аргаар тохёолдоод байһан арсалдаа буляалдаае «шиидхэхые» оролдоно.

Иимэ мэдэрэлгэ американ үндэр тушаалтадай түлөөлэгшэдэй аманһаа оло дахин мултардаггүй. Тэдэнэр нэгэ юумэн тушаа хэлээд, хэрэг дээрээ тад ондоо юумэ хэһэниинь дээрэ гэжэ тоолодог. Үнгэрһэн жэлэй эсэстэ Америкын түбэй оронуудаар зайжа ерэһэн президент Рейган, мэнэ һаяхан баһал тэрээгүүр дэншэжэ ерэһэн США-гай ООН-дохи саг үргэлжын түлөөлэгшэ Киркпатрик гэгшэ «эб найрамдал», «харилсаа холбоон», «хүгжэлтэ» тухай гоё гоёор дэмы хооһон үгэнүүдые гамгүйгөөр шашаһан байна. Тэдэнэй тиигэжэ ябаха үедэнь Сальвадорой хэһээлтэ хэгшэд американ һургагшадай туһаламжаар, тэдэнэй хабаадалгатайгаар һуурин тосхонуудые галдаһан, хүн зониинь алаһан, Гватемалын алууршад Мексикын газарта добтолһон, Гондураста хоргодоһон сомосовецууд Никарагуагай хилэ дээрэ харата ябуулгануудые хэһэн байха юм. Эдэ бүгэдэһөө гадна Киркпатригай дурсагдагша оронуудаар дэншэлгэ хэхэ үедэ Америкын түбтэ үзэгдөөгүй ехэ американ-гондурас сэрэгэй һургуули Никарагуагай эрьс шадар үнгэргэгдөө.

Сальвадортохи, мүн тэрэ региондохи байдалые бүхыдэнь политическэ талаар гуримшуулха тухай үгэ хүүрые США дуулахашье дурагүй. Бэеэ худалдаһан зонхилхы засагуудта зэбсэгтэ хүсөөр хэгдэдэг харата ябуулгануудта түшэглэн, Вашингтон Америкын түбтэхи бэрхэшээл ехэтэ асуудалнуудые «шиидхэхэ» хүсэлтэй. Коста-Рикын «Насьон» газетын корреспондент Сальвадорһоо бэшэһэн репортаж дотороо хэдэн жэлэй саана Никарагуада болоһон, мүнөө Сальвадорто боложо байһан үйлэ хэрэгүүдэй хоорондоо нэгэ эшэ үндэһэтэй байһаниие эли тодоор харуулаа. Сальвадорой Берлин гэжэ хото мэнэ һаяхан сүм үгы хэгдээ гэхэдэ болохо, Никарагуагай Леон, Эстели, Матагальпа хотонууд сомосовецуудай харата муухайгаар аашалжа байха үедэ ехээр һандаргагдаа.

САГААН БАЙШАНГАЙ БЭРХЭШЭЭЛНҮҮД БА ААШАНУУД

«Бүхы юумэмнай һайн, гоё һайхан Маркиза» гэжэ мэдээжэ дуун соо хэлэгдэдэгтэл адляар һүүлэй үедэ Рейганэй захиргаанай түлөөлэгшэд ажал ябуулгаяа хэдэг болонхой. Мэнэ һаяхан үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэһэн президент Р. Рейган иигэжэ мэдүүлбэ: «Бүхы юумэмнай һайн, американ экономикодо хүгжэлтэ хүрэжэ ерэбэ». Ажалай биржэнүүдтэ, үлэн хооһон хүнүүдые эдеэлүүлдэг газарта нэгэ табаг уһан шүлэнэй хойноһоо унаха болотороо ээлжээндэ байһан хэдэн миллион американецууд тэрэ мэдүүлгэдэнь хэр этигэхэб даа. Вашингтон тусхайта ёһоор январь һарада хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоогой «үсөөрхэ» тухай мэдээсэжэ, хуурмаг ябадал сэхэ хэһэн. Иимэ юумэ түйлахын тулада хүдэлмэритэй хүнүүдэй тоодо зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдые оруулжа, «нилээд ехэ» болоһон тооһоо хүдэлмэригүйшүүлэй процентые тодорхойлон гаргаа ха юм.

Гэбэшье Сагаан байшангай энэ аашада этигэхэ хүн хэр олдохоб даа. Рейганэй захиргаан американецуудые юун тухай мартахыень баалаха һэдэлгэ хэнэб? Энэ хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлдэ тохёолдоһон экономическа ехэ бэрхэшээл, металлургида, автомобиль бүтээлгэдэ ба промышленностиин бусад гол һалбаринуудтахи кризисүүд болоно. Энэ хадаа үйлэдбэриинь хүсэнүүдэй гурбанай нэгэ хубиин зогсоогдоһоной, хэдэн арбан мянган фирм ба фермернүүдэй үгырэн хооһорһоной, хуулита ёһоор бүридхэлдэ абтаһан хүдэлмэригүй 12 миллион, профсоюзуудай бүридхэлөөр тоолоходо 17 миллион хүнэй гэршэ мүн. Хожом һубарюулжа байгаад түлэхөөр гэр байра абаһан хэдэн зуу мянган американецууд кризисэй үедэ газаа хаюулаад, хүдэлмэри бэдэрэн орон соогуураа зайгуултана, үйлсэнүүдтэ, хүүргэ доогуур, «Рейганвилла» гэжэ шог ёгтоор нэрлэгдэһэн майхан городуудта хононо. 30-дахи онуудай «Агуухэ депресси» гэдэгһээ хойшонхи үе соо Америкэдэ иимэ юумэн үзэгдөөгүй байһан.

Оронойнь экономикын бодото байдалай түлөө һанаагаа зоболго конгрессэй байраһаа газаашаа гаража, засагай хүтэлбэридэ байһан республиканска партиинхидые, ээзэд-баяшуулые хүлгүүлжэ эхилэнхэй. Экономикын талаар Рейганэй захиргаанай абаһан хэмжээнүүдтэ, илангаяа хонжоо наймаашад дурагүйтэнэ. Сэрэгэй гаргашануудта мүнгэ зөөри һомололгые эрид дээшэлүүлхэ зуураа, дотоодын хэрэглэмжын бюджетнэ гаргашые хорооможорхиходонь финансова бүхы системэдэнь, оронойнь бүхы экономикодо бэрхэшээлтэ байдал тохёолдоо. Национальна бүхы продуктые хубаарилхадаа засагай захиргаанай нэн түрүүн сэрэгэй концернэнүүдэй ашаа туһые хараада абахадань, оронойнь регинальна ба һалбаринуудай, ниитэ национальна хүгжэлтэдэ ехэ хохидол ушаруулагдана. Зүүн хойто ба баруунай дундуурхи штадуудай ажахынууд ядуу байдалда оронхой. Эдэ районуудай олохон городууд болон округуудта хүдэлмэригүй хүнүүдэй тоо ниитэ национальна хэмжээнһээ хоёр дахин олошоржо, 30-дахи онуудай 25 процентдэ хүрэхэ дүтэлэнхэй.

Гансахан олониитын дунда бэшэ, мүн политическэ ажал ябуулагшад, ээзэд баяшуулшье политикаяа хубилгаха эрилтэ Рейганэй захиргаанда табина.

Эдэ бүгэдэ ямар юумэ гэршэлнэб гэхэдэ, правительствынь бодомжогүй балмад, милитарис хараа шугамай гансахан уласхоорондын аюулгүй байдалда, эб найрамдалда бэшэ, мүн США-гай национальна ашаа туһын хэрэгүүдтэ аюултай байһаниие Холбоото Штадуудай засагай хүтэлбэридэ нилээд нүлөөтэй хүнүүд мэдэрдэг боложо байна.

В. МАТЯШ,
Ю. РОМАНЦЕВ,
И. АБЛАМОВ.
(ТАСС).

...ШУБУУД ТУХАЙ АНХАРНА

...дые шэнжэлдэг ба ... хамгаалдаг совет ... орнитологууд бо... ...дуратанай олон ...рядай хүсэлэл орол... ...нэгэдүүлэгдэбэ. ...н 19-дэ Москвада ...манай ороной на...ганизацинууд болон ...рганнуудай түлөө... суглаан дээрэ бү... орнитологическа ...байгуулагдаа.

...ай эрдэм ухаанда ... анхаралаа ехээр ...болоо, — гээд эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ профессор В. Ильичев хэлэнэ.—Юуб гэбэл, хүнүүдэй ажабайдалда шубуудай дүүргэдэг удха шанарые ойлгодог болоо бшуу. Ороной орнитологиин түйлалтануудай ашаар арадай ажахын шухала зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Жэшээнь, шубуудай нүүлгые шэнжэлһэн олон жэлэй хүдэлмэри хүдөө ажахын ургамалнуудые хамгаалха ба хорото хорхой шумуулнуудтай тэмсэхэ арга олгодог.

Шэнэ бүлгэм эрдэмтэдэй болон һайн дуратанай ажал ябуулгые гансал залан хүтэлхэ бэшэ, мүн шубуудые аршалан хамгаалха асуудалнуудые шэнжэлдэг байха юм. Үнгэрһэн жэлэй август һарада Москвада болоһон орнитологуудай уласхоорондын XVIII конгресс дээрэ шубуудые аршалан хамгаалха талаар бүхы дэлхэй дээрэ баримталагдаха гол хараа шэглэл зохёохые совет орнитологуудта даалгагдаһаниинь дэмы бэшэ.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

45 МЯНГАДАХИ СТАНОК

БУХАРЕСТ. Румыниин Тыргу-Муреш хотын «Металотехника» заводой хабсаралгын цехтэ бүд нэхэлгын 45-мянгадахи станок бүтээгдэбэ. Республикын оёдолой болон трикотажна промышленностьда хэрэглэгдэдэг 150 гаран янзын машина болон түхеэрэлгэнүүд тус предприятида үйлэдбэрилэгдэдэг юм. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ ороной экономическа карта дээрэ бии болоһон 25 шэнэ предприяти эдэ түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагданхай юм.

ЗАВОДОЙ ОЙН БАЯР

ПРАГА. Медицинын техникэ үйлэдбэрилгөөр ЧССР-эй эгээл томо предприятинуудай нэгэн «Хиран» заводой коллектив предприятиингаа байгуулагдаһан 60 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Дэлхэйн олохон оронуудта худалдагдадаг хэдэн мянган рентген аппарат, электрокардиограф болон бусад орёо нарин медицинын прибор эндэ жэл бүри бүтээгдэдэг юм.

Советскэ Союз предприятиин эгээл томо захилшадай нэгэниинь болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ «Хиранай» бүхы продукциин гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүнь СССР-тэ эльгээгдэнэ. Советскэ Союзай хэдэн зуугаад больница болон поликлиникэ тус заводой тамгатай рентгеновскэ болон кардиографическа түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Предприятиин ойн баярай урда тээ тэрэнэй коллектив совет бүхы захилнуудые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа элидхэһэн байна.

УҺАЛУУРИИН КОМПЛЕКС АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

ГАВАНА. Сьенфуэгос провинцида уһалууриин томо комплекс нээгдэнхэй. Тогтоомол дүрбэн соорэмэй уһан ханаабуудаар урдажа, 26 мянганһаа дээшэ гектар талмайтай нуга сабшалан болон бэлшээриин газар ундалуулха юм. Эндэ хүдөөгэй һургуулинууд, малай фермэнүүд баригдаһан, харгынууд татагдаһан байна.

Революциин һүүлээрхи жэлнүүдтэ эндэ тогтоомол 820 соорэм байгуулагдажа, барайгарай, саахарай хулһанай, цитрусовэ болон хүдоо ажахын бусад үнэтэ ургамалнуудай ургасые горитойгоор дээшэлүүлхэ арга олгоһон байна. Советскэ Союзай, Болгариин, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай мэргэжэлтэд Кубын гидробарилгашадта ехэ туһаламжа үзүүлдэг.

ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ ҮРЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТУЛА

БЕРЛИН. Мүнөө жэлдэ ГДР-эй комбинадууд болон промышленна предприятинуудта «Эрхим шанартайгаар хүдэлдэг предприяти» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ба эрхим шанартай хэрэгсэл зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ гээшэ ажалшадай олониитын хүдэлөөнэй гол зорилго болоно. Магдебург хотын Э. Тельманэй нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын комбинадай коллектив мүрысөөнэй түрүүшүүлэй тоодо оролсоно. Эндэ бүтээн гаргагдадаг продукциин хахадһаа ехэ хубидань шанарай тэмдэг олгогдонхой. Галле хотын насосно-компрессорнэ түхеэрэлгэнүүдэй комбинадай хэрэгсэл зүйлнүүдэй 60 гаран процентнь баһал шанарай тэмдэгтэ хүргэгдөө.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ПРОДУКЦИ—СССР-тэ

СОФИ. Республикын ажалша коллективүүд Соведүүдэй ороной ойн баярые алдарта хэрэгүүдээр угтаба. Сливенскэ «Динамо» завод үнгэрэгшэ жэлэй тоосоогоор һүүлшын продукци совет захилшадта болзор соонь эльгээгээ. Болгар-совет хани барисаанай ашаар мүндэлһэн тус предприяти Тольятти хотын автозаводто зорюулан, генераторнууд болон стартернуудые бүтээдэг, Минскын, Краснодарай, Новосибирскын заводуудта бусад хэрэгсэл зүйлнүүдые эльгээдэг юм. Орон дотороо эгээ түрүүлэн тус заводой коллектив «Эрхим шанартай продукци — СССР-тэ» гэһэн уряа доро социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн юм.

Благоевградска округто СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа Петричскэ «Биляна» комбинадай оёдолшод дүүргээ. Бэлэн болоһон хубсаһанай ехэхэн хубинь Советскэ Союзда эльгээгдээ.

ТОРГО ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫЕ БА ХЛОПОК ТАРИЛГЫЕ ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

ХАНОЙ. СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар дэлгэрһэн торго үйлэдбэрилгые ба хлопок тарилгые хүгжөөхын түлөө хүдэлөөндэ Вьетнамай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсоно.

Республикын түбэй статистическэ управлениин мэдээнүүдэй ёһоор, торгон утаһа абадаг ургамалнуудай талмай нёдондо жэлэйхиһээ 2500 гектараар үргэдхэгдэжэ, 11.500 мянганһаа дээшэ гектар болоһон байна. Хлопогой таригдадаг талмай мянга шахуу гектараар нэмээгдээ. Ойрын сагта торго үйлэдбэрилхэ тусхай шэглэлтэй хэдэ хэдэн томо ажахынууд байгуулагдахаар түсэблэгдэнэ.

(ТАСС).

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

АРАДАЙ ЖАРГАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛШЭ

Тэрэ үеын хүнүүд наһанайнгаа харгые найдамтайгаар шэлэжэ, эдир залуудаа элдэб бэрхэшээлнүүдтэй тэмсэжэ, хатуужадаг байһан юм. Энэ хэлээшыемни Чимит-Цырен Доржиевич Доржиевай хуби заяан тон элеэр гэршэлхэ байха.

Үнэн сэхэ коммунист Ч-Ц. Д. Доржиев Яруунын аймагай Эгэтэ һууринда 1913 оной февралиин 23-да хүдөөгэй ажалшанай бүлэдэ түрэһэн юм. Арбан табатайдаа комсомолой гэшүүн болоһонһоо хойшо тэрэ ниитын ажабайдалда шуналтайгаар хабаадажа захалба. Комсомол хүбүүн 1930 ондо эхин һургуулиин багша боложо, 3 жэлдэ хүдэлһэнэй удаа арадай гэгээрэлэй районно таһагые даагшаар дэбжүүлэгдэбэ. Һүүлээрнь тэрэ Яруунын мяханай совхозой, «Комсомолец» гэжэ хонин ажалай совхозой политотделнүүдтэ комсомолой талаар начальнигай туһалагшаар хүдэлбэ. Сэрэгэй уялгата албаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ ерээд, 1938 ондо залуу эдэбхитэн партиин обкомой инструктор болобо, тэрэл жэлдээ КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаба. Тэрэ үедэ хорин табан наһатай ябаа. Энэ тушаалда тэрэ нютагай колхозуудые эмхидхэлэй болон ажахын талаар бэхижүүлхын, һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохын тула ехэ оролдолго гаргаһан байна.

1941 оной январь соо Ч-Ц. Д. Доржиев Ленинград Ленинскэ курсада эльгээгдэбэ. Эндэ байха үедэнь дайн эхилээ бэлэй. Тэрэнэй дурдалгануд соо иигэжэ бэшээтэй: «1941 оной июниин 28-да сэрэгэй дохёогоор бидэниие суглуулаад, Москвагай, Ленинградай Ленинскэ курсануудай шагнагшадые РККА-гай Главна политическэ управлениин мэдэлдэ ябуулха гэһэн удхатай партиин ЦК-гай телеграмма соносхобо».

Түргэн зуурын сэрэгэй бэлэдхэл гараһачайнь удаа, 1941 оной август һарада тэрэ Баруун-Хойто фронтын 34-дэхи армиин хэлхеэ холбооной 95-дахи тусхай полкын пропагандын инструктораар томилогдоо һэн. Сэрэгэй политхүдэлмэрилэгшын харюусалгатай ажалые тэрэ гүйсэд шудалжа, сэрэгшэд, командирнуудай дунда хүндэтэй болоо бэлэй. Үдэр, һүнигүй тэдэнэй хажууда ябалсажа, хатуу шанга байлдаануудта хабаадалсажа, өөрөөшье хатуужаа.

1941 оной эсэстэ, 1942 оной эхиндэ Баруун-Хойто фронтын сэрэгүүд Демянск хото шадар немецкэ 16-дахи армиин 3 дивизи һамна бута сохижо, 7 дивизиень хүреэлэлгэдэ абаһан байна. Эдэ байлдаануудай эгээл хүшэр үе сагуудтань полит-хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо Ч.-Ц. Доржиев сэрэгшэдые зоригжуулжа, эсэсэй илалта түйлаха байһандань этигүүлдэг һэн. Фронтдо дайшалхы шалгалта гаража байхадань, партиин райкомой секретаряар хүдэлхэдөө олоһон дүй дүршэлынь сэгнэшэгүй байба. Тиихэдэшье, мүнөөшье ото хүн зоной дунда ябажа, һанал бодолнуудыень анхаралтайгаар шагнажа абадаг байгаа. Юрэдөө, хүнүүдтэй уулзажа, тэдээнтэй зохидоор хөөрэлдэжэ, шухала зүйлнүүдынь алдангүй хадуужа абаха гэшэ ямаршье ажалда туһатай. Энэ ушар илангаяа партийна, политическэ хүдэлмэрилэгшын ажал ябуулгада хабаатай.

1942 оной зун партиин ЦК ниитын-политическэ агитаци үндэһөөрнь һайжаруулха тухай тогтоол баталба. Агитаци гэшэ сэрэгшэдэй дунда ябуулха политическэ хүдэлмэриин эгээл үрэ нүлөөтэй болон оперативна түхэл янзань гэжэ тодорхойлогдоо һэн. Тиимэһээ агитатор гэшэ ойлгууламжын бүхы хүдэлмэриин гол үүргэ дүүргэгшэнь болоһон байна. Инструкторай орондо агитаторай тушаал бии болгогдобо. Агитаторнуудаар эгээл дүй дүршэлтэй, хүндэтэй, шуһата байлдаануудта шалгалта гараһан, орден, медальнуудаар шагнагдаһан коммунист, комсомолшууд дэбжүүлэгдэдэг байгаа. Тэрэ үедэ Ч-Ц. Д. Доржиев Баруун-Хойто фронтдо Верховно Главнокомандованиин резервын 1199-дэхи тусхай артиллерийскэ хүсэ ехэтэй полкын агитатораар хүдэлхэдөө өөрынгөө жэшээгээр сэрэгшэдые зоригжуулан, тэдэниие хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хэшээл оролдолго гаргаа һэн.

1943 оной зун тэрэ 122-дохи тусхай артиллерийскэ бригадын эмхидхэлэй, партийна хүдэлмэриин талаар инструктораар, мүн тэрэнэй хажуугаар парткомиссиин харюусалгата секретаряар томилогдобо. Добтолгодо орохын урда тээ олонхи манай сэрэгшэд, командирнууд партида ороxо тухай мэдүүлгэнүүдые барихадаа, «байлдаанда коммунистаар ошохо хүсэлтэйб» гэжэ бэшэдэг һэн. Партида абалгын талаар хэрэгүүд батарейн партийна суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, бригадын партийна комиссиин тус асуудалые шиидхэмсээрнь, тэрэ зандань гү, али удаадахи үдэртэнь шэнээр орогшодто партийна документнүүд барюулагдадаг гуримтай байгаа.

«Берлин ошоһон зам» гэһэн дурдалганууд соогоо Чимит-Цырен Доржиевич Зүүн Европын арадуудые фашис эзэмдэлгэһээ сүлөөлһэн тухай бэшэнэ: «1944 оной сентябриин түрүүшын хахадта совет сэрэгүүд Войско Польскын нэгэдэхи армиин хебаадалгатайгаар Варшавын захадахи нэгэ хэрэмые эзэлхын түлөө шанга байлдаанда оролсобо. Манайшье 122 артбригада энэ шанга байлдаанда хабаадаба. Тиигэжэ 1944 оной сентябриин 14-дэ хэрэм эзэлэгдээ бэлэй. Манай бригадын бүхы личнэ состав, тэрэ тоодо бишье, Верховно Главнокомандалагша И. В. Сталинай зүгһөө баяр баясхаланда хүртөө һэмди».

1945 оной январиин гурбадахи арбан хоногто 1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгүүд Познаньско-Берлинскэ шэглэлээр түргэн шууд добтолһоор Польшо Германи хоёрой хоорондо урдань гараһан хилэдэ хүрэбэ. Познань хотодо жара гаран мянган сэрэгтэй немецкэ гарнизон хүреэлэгдэбэ. 1945 оной февралиин 23-да Познань хото дайсадһаа сүлөөлэгдөө бэлэй.

1945 оной апрелиин 16-да Одер мүрэнэй эрьеһээ эхилжэ, Кюстрин хото шадар манай артиллеристнүүд добтолгодо орожо, бүхы үхэр буунуудаараа немецкэ бэхилэлтэнүүдые буудажа захалба. Хэдэн хоногой туршада үсэд шангаар добтолжо, 122-дохи артбригада манай бусад частьнуудтай хамта Берлинэй зүүн урда захадань хүрэжэ ерээ һэн. Гитлеровецүүд манайхинда ехэ нэтэрүүгээр эсэргүүсээ бэлэй. Тиимэһээ хотын түб хүрэхын тула совет сэрэгшэд арбан үдэр соо добтолбо. Үдэршье, һүнишье бомбо, снарядуудай тэһэрхэ, танк, самоходконуудай гэнжэнүүдэй хангирха абяан замхаагүй. Буудалдаан, гал түймэр, харанхы хара утаан... Иимэ эрхэ байдалдашье политхүдэлмэрилэгшэд сэрэгшэдтэй хамта добтолжо, үнэн хурса, ольһотой халуун үгөөрөө зоригжуулан, тэдэнэй хубида хүртэһэн бүхы бэрхэшээлнүүдые адли хубаалдан ябадаг бэлэй.

1945 оной майн 2-ой үдэр Берлинэй сэсэрлигүүдэй нэгэн соо манай артиллеристнүүдэй Илалтаяа, Майн 1-нэй һайндэрые тэмдэглэжэ байхадань, үлэн хооһон немец үхибүүд, хүгшэд, эхэнэрнүүд тэдэнэй хажууда дүтэлжэ ерэбэ. «Эдижэ байһан юумээрээ тэдээнтэй хубаалдаад, Советскэ Союз немецкэ фашизмые эсэслэн илаба, мүнөө ажалша немецүүд өөрынгөө дураар ажаһууха эрхэтэй гэжэ хэлэхэдэмнай, тэдэнэр ехэтэ баярлан амаршалаа һэн» — гэжэ дурдалганууд соогоо Чимит-Цырен Доржиевич бэшэһэн байна.

Дайнай дүүрэхэдэ, 122-дохи артбригадын туг дээрэ Богдан Хмельницкиин, Михаил Кутузовай орденууд зүүлгэгдэнхэй, олохон артиллеристнүүдшье орден, медальнуудаар шагнагданхай байгаа һэн. Полит-хүдэлмэрилэгшэ Ч-Ц. Д. Доржиевай алдар габьяань Улаан Одоной, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын дайнай I, II шатын орденуудаар, олон медальнуудаар тэмдэглэгдээ.

«Эсэгэ оронойнгоо хэсүү шанга сагта шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зэргэнүүдтэ жагсажа, немецко-фашис эзэмдэгшэдтэй тэмсэжэ, Берлиндэ, тэрэниие добтолгодо сэхэ хабаадажа, манай түүхэтэ Илалтые 1945 оной майн 9-дэ һайндэрлэһэндөө би омогорхол бэяраар халинаб», — гэжэ тэрэ бэшэһэн байдаг.

Дайнай һүүлээр Ч-Ц. Доржиев 25 жэлэй туршада республикын партийна, советскэ органуудта: КПСС-эй Хэжэнгын ба Яруунын райкомуудай нэгэдэхи секретаряар, республикын Верховно Соведэй Президиумэй секретаряар, КПСС-эй Буряадай обкомой партийна комиссиин түрүүлэгшээр хүдэлөө, хэдэн дахин КПСС-эй обкомой гэшүүнээр, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаа. Энэ үедэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор тэрэ шагнагдаа. Хаанашье ажаллахадаа, хүн зондоо хүндэтэй, ямаршье ажалһаа сухаридаггүй, даруу абари зантай, бэрхэ хүн һэн. Ленинэй партиин зэргэнүүдые бэхижүүлхын түлөө бүхы наһаараа тэмсэһэн энэ хүнэй дурасхаалынь тэрэнэй нүхэдэй, нютагайхидайнь зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ мүнхэ үлэнхэй.

Д. РИНЧИНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Хилын саанаһаа
ТАСС
АПН

«УЛАСХООРОНДЫН ТРИБУНАЛАЙ» ЗАСЕДАИИ

НЮРНБЕРГ. Ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгын, американ «Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые ФРГ-гэй газар дайда дээрэ тараан тодхохо, американ химическэ буу зэбсэгүүдэй шэнэ нөөсэнүүдые байгуулха гэһэн түсэбүүдэй хүн түрэлтэндэ ямар ехэ аюултай байһыень харуулха гэшэ Нюрнбергдэ боложо байһан «Уласхоорондын трибуналай» заседаниин гол зорилго болоно. ФРГ-е дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые тараан тодхолгын талмай болгохогүй гэжэ оролдодог «ногоонтоной» партиин үүсхэлээр тэрэ эмхидхэгдэһэн байгаа. ФРГ-гэй болон бусад оронуудай ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад, уласхоорондын эрхын, медицинын, биологиин, физикын талаар мэргэжэлтэд, соёлой ажал ябуулагшад «трибуналда» хабаадана.

«Першинг-2» болон далита ракетэнүүд хадаа ядерна добтолго түрүүлэн хэхын тула зорюулагдаһан буу зэбсэгүүд болоно гэжэ эндэ табигдаһан документнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ. НАТО-гай түсэбэй ёһоор, ФРГ-гэй газар дайда юрын, мүн ядерна ба химическэ буу зэбсэгүүдые хэрэглэлгын дайн байлдаанай газар болгогдохо ёһотой гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ.

«Хизаарлагдаһан ядерна дай хэжэ, тэрээндэ илалта түйлажа болохо» гэжэ баталһан Р. Рейганэй захиргаанай зарим түлөөлэгшэдэй үгэнүүд убайгүй гутамшаг үйлэ хэрэг болоно гэжэ трибуналда хабаадагшад гаагаа. Үнгэржэ ерэхэдээ Европо түбидэхи ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха арга боломжотой байһан тухай һанал бодолоо хубаалдахые дурагүйлжэ байһанаа США мэдүүлжэ. Сагаан байшан тусхай түлөөлэгшөө Нюрнбергдэ эльгээбэгүй.

Манай оронной газар дээрэ НАТО-гай сэрэг дайнда бэлэдхэлгэдэ ФРГ-гэй правительство ехэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ үгэ хэлэгшэд буруушаан шүүмжэлэбэ.

Гэхэтэй хамта зүбшэн хэлсэлгэдэ зарим документнүүд дотор ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгын, уласхоорондын байдалай орёо түгшүүриитэй болоһоной түлөө «тон адляар» харюусаха ёһотой «хоёр асари ехэ гүрэн тухай» тезис гаргахые оролдоһон байна.

Иимэ баталалгануудта Германиин Компарти шанга харюу үгөө. НАТО-гай сэрэгэй бэлэдхэлгэнүүдэй зорилгонууд, ушар шалтагаанууд тухай Нюрнбергын хуралдаан ФРГ-гэй хүн зондо ойлгуулха ёһотой гээд найдажа байһанаа ГКП-гэй Хойто Баваридахи окружной эмхи трибуналда хабаадагшадта эльгээһэн нээмэл бэшэг соогоо мэдүүлнэ. Илангаяа Советскэ Союз ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга абаһан түрүүшын гүрэн болобо гээд коммунистнууд тэмдэглэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хурааха талаар шэглүүлэгдэһэн хэдэ хэдэн бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые СССР оруулһан байна гэжэ ГКП һануулна. Вашингтон тушаа хэлэхэ болоо һаа, тэрэ оршон байдалые улам орёо түгшүүритэй болгоно, ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые [illegible] гэжэ ГКП заана. СССР-эй ба США-гай политикые адлидхаха гэжэ оролдогшод олонниитын һанал бодолые төөрюулхые оролдоно бшуу.

ЮАР-ай РАСИС ПОЛИТИКЫЕ БУРУУШААЛГА

ЖЕНЕВЭ. Хүнэй эрхэнүүдэй талаар ООН-ой эндэ хүдэлжэ байһан комисси хэдэн тогтоол баталан абахадаа, Урда Африкын расистнуудай хүн эрхэнүүдые бүдүүлигээр хазагайруулжа, Намибиин хүн зониие дарлан мүлжэжэ, Африкын хүршэ гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Преториин эзэрхэг түрмэнэй ябуулганууды үүдхэжэ байһыень эрид буруушаана. ЮАР-тахи апартеидай политикые шэл үзэнэ.

Намибидахи байдалай муудажа байһан ушар хадаа энэ газар дайдые ЮАР-ай хуули бусаар булимтаран эзэмдэлгын гэршэ болоно гээд тогтоолнуудай нэгэн дотор хэлэгдэнэ. Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан хүнүүдые хэһээлгээ болюулха, Намибиин арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдые сүлөөлхэ эрилтэ комисси ЮАР-ай сасагаархидай урда табиһан байна.

КПВ-гэй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОГОЙ ТОГТООЛ

ХАНОЙ. Карл Марксын түрэһөөр 165 жэлэй ой ба наһа бараһаарнь 100 жэл тухай тогтоол КПВ-гэй ЦК-гай Политбюро баталан абаба.

Научна коммунизмын эгээл түрүү теориие зохёон байгуулга хадаа Карл Марксын асари ехэ алдар габьяа болоно гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. Энэ теори Ленинэй партиин хүтэлбэри доро хэгдэһэн Агуу Октябриин социалис революциин илалтада, мүнөө үеын ниитын хүгжэлтын шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоһон дэлхэйн социалис байгуулалтые эмхидхэн байгуулгада бодотоор бэелһэн байгаа.

Вьетнамай революциин бүхы илалтанууд хадаа марксистско-ленинскэ теориин үнэн зүб байлгые тодо хурсаар баталһан үшөө нэгэ үйлэ хэрэг болоно гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Хо Ши Минэй байгуулһан Вьетнамай Коммунис парти марксизм-ленинизмын туг доро жагсажа, национальна сүлөөрэлгын, ороноо нэгэдүүлхын түлөө, социализмын түлөө вьетнам арадай тэмсэлые ударидаа һэн.

Советскэ Союз болон ахадүү бусад оронуудтай дайшалхы жагсаалаа, хани барисаагаа, али бүхы харилсаа холбоогоо батадхаха, Карл Марксын ойн хүндэлэлдэ социалис байгуулалтада ажалай мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уряатайгаар оронойнгоо коммунистнуудта, бүхы ажалшадта хандаба.

ШУХАЛА УДХА ШАНАРТАЙ ҮҮСХЭЛНҮҮД

БЕРЛИН. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой найруулһан совет эб найрамдалта дурадхалнууд элитэ ехэ, программна удха шанартай байна гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Эрих Хонеккер мэдүүлбэ. Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин районно комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнарай Берлиндэ болоһон зүблөөн дээрэ тэрэ үгэ хэлээ.

Шэнэ совет үүсхэлнүүд, мүн Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада баталагдан абтаһан Политическэ Декларации дотор найруулагдаһан дурадхалнууд хадаа бүхы талын ашатуһые хараада абаһан эб найрамдалай ба дайн байлдаас зайсуулан саралгын эгээл шухала асуудалнуудые шиидхэлгын бодото программа болоно гэжэ Э. Хонеккер тэмдэглэбэ.

ШАХАРДУУ БАЙДАЛЫЕ ҺУЛАРУУЛХА ШУХАЛА

ВЕНЭ. Хани ёһоной албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан Грециин премьер-министр А. Папандреу шахардуу байдалые һуларуулгын, буу зэбсэгүүдые хуряалгын политикые үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ хэлэбэ. Шэнэ ядерна ракетэ бүхэниие Европын газар дайда дээрэ тараан тодхохо гэшэ Европын бүхы арадуудай хуби заяанда ехэ уршагта хойшолонгуудтай байха юм гэжэ Грециин ба Австриин правительствэнүүд тоолоно гээд тэрэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Балканда ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай дурадхалые А. Папандреу дэмжэбэ. Энэ зорилгые түйлаха гэшэ гансал Балканай оронуудта бэшэ, харин Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангалгада ехэ удха шанартай байха юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

ЭРХИМҮҮД ТОДОРБО

Эдиршүүлэй дунда боксоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн «Труд» бүлгэмэй Спортын байшан соо болобо. Аяар 18 суглуулагдамал командын 150 гаран эдир боксер хабаадажа, хаба шадалаа туршаһан, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна.

Табан үдэрэй турша соо үнгэргэгдэһэн шанга тэмсэлдэ һагшагда һагшагдаһаар эгээл эрхим һайн һорилго бэлэдхэлтэйшүүлынь түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан байха юм.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ Э. Ванданов — В. Маковеев хоёр рингдэ гаража тулалдахадаа, тэнсүү наадаараа сугларгашадай анхарал татаба. Хоринн дунда һургуулиин һурагша Эрдэм Ванданов дүтын зайда тулалдахадаа, онобшотой шанга сохилтотой байжа, нүгөөдэсэ тухашаруулна. Гэбэшье Кабанскһаа ерэһэн эдир хүбүүн В. Маковеев мүхөөгөө үгтэхэгүйе оролдожо, холоһоо үгтан сохилто хэхэ юм. Гэбэшье дүршэл шадабарлар булюу Э. Ванданов илажа, энэ жэлэй республикын түрүүшын чемпион болобо.

Түнхэнэй районой суглуулагдамал командын гэшүүн Александр Хусаев һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа, мэргэжэлтэд болон тренернүүдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Энэ үдэр тэрэ В. Махутовтай (Захаамин) уулзахадаа, хоёрдохи раундда нокдаунда оруулжа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

50 килограмм. Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой түлөөлэгшэ Дмитрий Молчанов бэрхэ боксер боложо ябаһанаа гэршэлээ. Түгэсхэлэй наадaнда тэрэ Ц. Доржигутаповтай (Хэжэнгэ) мүрысэһэн байна. Тэдэнэр хоюулаа яһала һайн арга дүрэтэй, бар хүсэтэй боксернууд юм. Зүгеэр гурбадахи раундда Д. Молчанов хэдэн онобшотой шанга сохилто хэжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Сэлэнгын райондо бокс һаяшагай хүгжөөгдэжэ байнхай. Тиин Батор Чимитовэй хэдэн илалта түйлажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан ушарыень тэмдэглэнгүй байжа болохогүй. Нёдондо жэл иимэ мүрысөөндэ бронзо медаляар шагнагдаһан Б. Чимитов мүнөө урагшаа нэгэ алхам хэжэ, 57 килограммай шэгнүүртэ хоёрдохи һуури эзэлбэ бшуу. Дүршэл ехэтэй боксертой — республикын чемпион, «Труд» бүлгэмэй Россиин соведэй мүрысөөндэ илажа гараһан Олег Жалсараевтай (Захаамин) ана-мана тулалдабашье, шүүгдэһэн ушарынь тэрэнэй хүсэл зоригтой байһые харуулаа.

60 килограмм. Б. Чултумов (Железнодорожно район) — Т. Данзанов (Захаамин) хоёрой уулзалга шанга тэмсэлдэ үнгэрөө. Судьянар түрүүлэн Тимур Данзановта илалта олгоһон аад, һүүлээрнь шиидхэбэреэ хубилгажа, Бата Чултумовые чемпион болгожорхиһон ушарынь тоншье хангалтагүй байна. Энэнь эдир спортсменүүдые һурган хүмүүжүүлгэдэ хангалтагүйгөөр нүлөөлнэ гээд тэмдэглэлтэй. Иимэ шиидхэбэринь манай олохон судьянарай мэргэжэл шадабариин һула байһые гэршэлнэ гэжэ һанагдана.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ Хоринн районой түлөөлэгшэд А. Лушанов, А. Туманов гэгшэд илалта түйлажа, командануудай хоорондо болоһон мүрысөөнэй эсэсэй дүнгүүдые гаргалгада ехэтэ нүлөөлбэ.

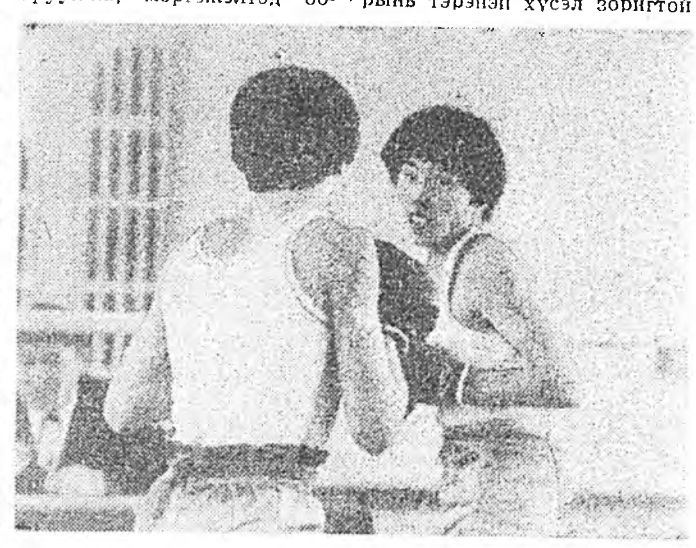
Бусад шэгнүүрнүүдтэ А. Инкижинов (Железнодорожно район), В. Содномов (Хори), В. Иванов (Загарай), Ю. Русанов (Захаамин), В. Непогодьев, Д. Маркеев (хоюулаа Октябрьска районһоо), Ю. Гороховский (Баргажан) гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлһэн байха юм.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, Хоринн районой суглуулагдамал команда (ахалагша тренерынь Г. Базарсадуев) илажа, ресспорткомитедэй дамжуулгын кубогаар, I шатын дипломоор шагнагдаа. Железнодорожно районой эдир хүбүүд (ахалагша тренерынь С. Банзаракцаев) — хоёрдохи, Захааминай районой спортсменүүд (ахалагша тренерынь С. Васильев) гурбадахи һууринуудта гараһан байна. Октябрьска, Загарайн ба Советскэ районуудай командануууд эрхим зургаанай тоодо оробо. Хэжэнгын, Түнхэнэй, Прибайкалиин районуудай эдир боксернууд һорилго бэлэдхэлээ һуладхажа, урдынгаа амжалтые алдажархиһан байха юм.

А. Хусаев, А. Инкижинов гэгшэд мүрысөөнэй эрхим бэрхэ боксернууд гэжэ тоологдон, Хүндэлэлэй грамотануудаар, дурасхаалта бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Энэ мүрысөөн республика доторнай эдир боксернуудые һурган хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һайншье, муушье талые элирүүлээ. Тренернүүд болон мэргэжэлтэд тэрэнэй дүнгүүдһээ зүб тобшолол хэжэ, ажал хэрэгээ, һорилго бэлэдхэлээ улам эдэбхижүүлхэ ёһотой.

Б М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Хойто-Байгалай районой командын гэшүүн С. Торонов (баруун гарһаа) тулалдажа байна; РДЮСШ-гай тренер В. Шагдаров һурагшадтаа зүбшэл заабари үгэнэ.

В. ПЛУТТЫН фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдөөгэй партийна органицаци» — түрүү бэшэг. «Шэнэ зорилгонууд тээшэ» — Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой ажалшадай социалис уялганууд. «Февральда олонхи хурьгад абтаха» — Д. Хоброковой статья. «Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шара-голойхёор гэхэдээ зүб ёһоорнь гэжэ ойлгохоор» — Я. Николаевай статья. «Минута бүхэниие хэрэглэхэ, арадай баялигые гамнаха» — Н. Масловай статья. «Жэгүүртэ гэр бүлэ» — П. Казариновай статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Агуу ехэ Илалтын памятник» — Л. Бернаскониин статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ номууд абтахань» — Т. Бальжигаевагай статья. Спортын һонин. Ажаһуудалай албан. «Таанадта, дайнда хабаадагшадта» — Я. Шишмарёвой статья. Соносхолнууд. мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Онтохондо айлшаар. «Пока бьют часы». 11.55 — «Продолжение подвига» — телевизионно баримтата фильм. 12.20 — Шэнэ һонин. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.15 — Хүдөө ажахын ажалшад тухай баримтата фильмүүд. 16.45 — Бүхэдэлхэйн студентнэрэй үбэлэй наадануд. Болгариһаа дамжуулагдаха.

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Фронтһоо бэшэгүүд» — киноочерк. 17.35 — «Байгал» (буряадаар). 18.05 — «Факел». «Баатаршалгын тугууд доро». 19.05 — «Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдажа телевизор харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон концерт.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Кунгурский феномен» — телевизионно баримтата фильм. 20.15 — Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулагдажа, Останкинын Концертнэ студида үнгэргэгдэһэн үдэшэ. 22.00 — «Время». 22.35 — В. Астафьев. «Пастух и пастушка». 23.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Француз хэлэн. 13.35 — Физикэ. 9-дэхи класс. «Электрын ток газууд болон агааргүй газарта» 14.05 — Шатарай һургуули. «Эхилэн наадагшадай класс». 14.35 — «Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс». «Ой модото газарай байгаали». 14.55 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Залуушуулай холбоонуудай зорилгонууд». 15.35 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ хайшан гэжэ һургадаг бэ?». 16.05 — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай поэзи. 16.50 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 — «Из истории «Железного потока» — киноочерк.

Москва. 17.15 — «Дохёогоо үгэгты, горнистнууд!» 18.00 — 18.15 — Забһарлалга. 18.15 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.45 — «Долоон хоногой спорт». 19.15 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд. 19.55 — «Дайшалхы алдар соло». Шэтын, Эрхүүгэй, Улаан-Үдын ба Яхадай телевидениин студинуудай бэлдэһэн дамжуулга.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Рекс-телезритель» — мультфильм. 21.15 — Фехтованяар «Таллинай һэлмэ» гэһэн уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — «Время». 22.35 — «Родина любимая моя» — фильм-концерт. 23.45 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Крылья-Советов» — Динамо» (М). 2-дохи ба 3-дахи үенүүд).

Редактор
Р. Б. ГАРМ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23. редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли.
Н-00382. Заказ № 44. Индекс ...